11/26

మోహనాంధ్ర కథలు

[illegible] శ్రీ [illegible] శాస్త్రులు గారు

శంతనుడు—శ్రీ [illegible] ! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] విన్న [illegible] పెద్దలును, మాకు మాన్యులును [illegible] సముచు [illegible] మంచి [illegible] మమ్ములను [illegible] న్నాము.

[illegible] [illegible] చెప్పవలదని విరుదు?

శంతనుడు—ఏమమ్మా, [illegible] నారదే [illegible] కొరిసప్రకారం [illegible] !

[illegible] [illegible] కొవలెనా? [illegible] [illegible]

[illegible] తనము [illegible] పుట్టినారు. అప్పుడే [illegible] [illegible]. "ఆం, [illegible] అప్పన్నం [illegible] జరగునా?" [illegible] భోజనము [illegible]. అల్లుకాక నిజమే అయియుండు [illegible] తెలిసి [illegible] ప్రసంగము [illegible]

[illegible]—అటు లేని, అమ్మగారూ! నా [illegible] మనరిచేసేను— [illegible] ఉన్నది. అని పంచమవేద మగుట [illegible] కాదా! అదిగాక, ఆ [illegible] అంజన అనుకోంటాక్రీలో [illegible] గా వాను పుట్టినా [illegible] వేదకల్యాణము, ఋషిప్రోక్త [illegible] శ్రీమద్రామాయణములో [illegible] చూపబడిన [illegible] [illegible] విమాను కొ [illegible] ఇది అసత్య [illegible] కొట్లు [illegible]

[illegible]—[illegible] పుట్టినప్పు [illegible] ప్రమాణము చూపించినారు. [illegible] పుట్టంగానే నాతో [illegible] [illegible], ఎట్లు నడిచి పోగలిగినారో అది [illegible] నిజ మనిపింపదలెను.

[illegible]—అదే నమ్మా! అ [illegible] [illegible] పరాశరుమున [illegible] ప్రసంగమున [illegible] ఆయనను యమున [illegible] ఆసమయమున [illegible] మత్స్యగంధి అనువానిని మోహించి [illegible] మాయలు చేసి, దానికి [illegible] అని [illegible]

[illegible] పుట్టినారు. పుట్టనాకే [illegible] ఉండినది. నానిని [illegible] పెండ్లి [illegible] ఆనంపతులు [illegible] పుట్టినారు. పెద్దవాడు పెద్దలలో [illegible] చిన్నవాడయిన [illegible] [illegible] అంబాలిక అనుకారిని [illegible] [illegible] పెండ్లిచేసినాడు. కాని, అతడును [illegible] [illegible] అప్పుడు [illegible] "నాకు [illegible] పెండ్లి [illegible] ఆజన్మము బ్రహ్మచారిగా [illegible] ప్రతినపట్టి భీష్ముడన్న పేరును పొందినాడు. [illegible] పెండ్లి [illegible] [illegible] [illegible] అని చింతించి [illegible] [illegible] అప్పుడు పెద్దవాడు [illegible] చెప్పినమాటలు స్మరించి [illegible] [illegible] [illegible] ప్రత్యక్ష [illegible] "నాయనా! నీతమ్ముడు

...నంతానాంకురము లేకుండ, అకాలమృత్యువునోటను బడి పోయినాడు. కావున తల్లియైన నా [illegible] నుద్ధరించి [illegible] యుమ్మురివంశము [illegible] అని [illegible] చెప్పినది. [illegible] [illegible] మాత్రి [illegible] గనుక నా [illegible] [illegible] పుత్రిక [illegible] [illegible] [illegible] సంతానము [illegible] [illegible] [illegible]. ఇంకను [illegible]—[illegible] [illegible] భోగస్త్రీ యొకతె [illegible] దాని సేల వదలనై [illegible] కాంభోజుడు! దానికిని [illegible] కలిగించినాడు. అతండే విదురుడు. దీనినిబట్టి ఆలోచింపగా వ్యాసుడు పుట్టినవెంటనే తల్లితో మాట లాడినట్లును, [illegible] చెప్పి, తపస్సునకు వెళ్లిపోయినట్లును స్పష్ట [illegible] న్నది గాదా? కాబట్టి, మీకుమారుడును పుట్టగానే మాట లాడుటలోను, నడిచి వెళ్లిపోవుటలోను [illegible] మేలయుండును?

[illegible]—ఇంకొక చిన్న వింతయున్నది [illegible] [illegible] వినుడు. నాకు చిన్నప్పు [illegible] [illegible] దేవతలను [illegible] అందురు. అది నా [illegible] స్నేహాతిశయముచేతను నాకొక విద్య ఉపదేశించినది. తద్విద్యాప్రభావమువలన నేను దేవతలనుగాని, [illegible] లనుగాని యిష్టమయినవారిని ఆకర్షించి వద్దకు [illegible] కొనుచుండెడిదానను. ఒకప్పు డావిద్యవలన సూర్యుని రప్పించుకొని వానితో యథేష్టముగా భోగించితిని. ఇది నిజమని ఒప్పుకొందురా? అట్లైన నేను సూర్య సమాగమమువలన కాలిపోకుండ నెట్లు బ్రతికి యుండగలి గితిని.

[illegible]—అదేమమ్మా! అట్లనుచున్నారు కొనుక నొకప్పుడు కుంతీదేవి సూర్యుని మంత్రబలముచే తన్ను రప్పించుకొన్నది. కాదా? ఆతనివలన [illegible] ననుభవించినది గాదా? ఆమె కాలిపోలేదు సరికదా కొడుకునుగూడ కన్నదిగాదటమ్మా! అట్లే మీరును కాలిపోలేదు. ఇం దాశ్చర్యముగాని, అసంభవముగాని యేమున్నది? సరేగాని, మీరు చెప్పవలసినదేది?

[illegible]—ఏమి [illegible] తొందరపడుచున్నారు. నాయనా! చెప్పవలసిన ముఖ్యమయిన సంగతు లన్ని యును యుండేయున్నవి. [illegible] [illegible] కు. [illegible] [illegible] అవిన్ని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నేను [illegible] [illegible] అన్నిప్పన్న [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అందుకై [illegible] [illegible] ప్రయత్నించుడు. [illegible] అందు [illegible] [illegible] [illegible] ప్రయత్నిం[illegible]

[illegible]—[illegible]! ఇదియు [illegible] సంగతి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఒకప్పుడు [illegible] భార్య [illegible] అనునది హోమము చేయునిమిత్తము [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అన్ని [illegible] [illegible] [illegible] కామవికారములకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఏమి [illegible], హోమముచేయుటకై [illegible] [illegible]? అని భార్య [illegible] అపాయము [illegible] [illegible] [illegible] యముడును అగ్నిశాలలోనికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. వెంట[illegible] యు అగ్నిని జలప్రాయముగా చేసి [illegible] [illegible]. అయినను ఆసంగతి [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] యముడు ఇది యేదో అపరాధము చేసి[illegible] నిశ్చయించుకొన్నాడు, కాని [illegible] [illegible] మాత్రము [illegible] [illegible]. అ[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] భార్య [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? కావున, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఏమంటే! [illegible] [illegible] ముద్దుగను [illegible] వచ్చినారు? అని [illegible] [illegible] అడిగినారు. అందులకు యముడు [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అని అడిగినాడు. కాని, అది [illegible] [illegible] [illegible]! యముని ప్రశ్నకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible]! [illegible] అన్ని [illegible] యముని భార్య [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఇది యేదో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] లయినప్పటికిని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నేను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అగ్ని ప్రజ్వరిల్లజేయుండి [illegible] [illegible]. వెంటనే అగ్నిదేవుడు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అటువంటి అగ్నితో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కాలిపోవుదురమ్మా!

[illegible]—సరిగాని, ఇంకొక్క [illegible] చెప్పవలెను. [illegible] నేనొకప్పుడు విహారార్థముగా వనములోనికి [illegible] [illegible] [illegible]. అది మంచి వసంతఋతు[illegible], తీగలు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అది [illegible] నాకును [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గానె, అప్పుడు నావిద్యను స్మరించి దానివలన ఇంద్రుని [illegible] [illegible] యథేష్టముగా ఇంద్రభోగ [illegible]. [illegible]! [illegible] [illegible] తలచుకొని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ఇంక [illegible] [illegible]! [illegible] ఏమనిచెప్పనున్నాను? దేవేంద్రభోగ [illegible] [illegible]. ఆసంగ్యము [illegible] నా కాయింద్రునివలన [illegible] [illegible] పుట్టినాడు. ఈ విషయమున [illegible] [illegible] [illegible] అంశమేమనగా, సరే, నా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] విన్నవించున్నది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] గాని, అతండు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నాసాంగత్యము [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చెప్పుండమ్మా! అటువంటి అటువంటి [illegible] [illegible] నావంటిసామాన్యస్త్రీ [illegible] [illegible] [illegible]!

[illegible]—అవ్వగారూ! మీరు రామాయణము, భారతము పలుసారులు చదివియుందురుగదా! ఇటువంటి సందేహములు మీ [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] లేని నేను మీ ప్రశ్న[illegible] రామాయణ భారతములనుండి ఉదాహరణముల [illegible] [illegible] [illegible] సందేహములను తీర్చెదను. ఒకప్పుడు [illegible] [illegible] గౌతమఋషి భార్య అయిన అహల్యను కామించి [illegible] [illegible], [illegible] నేమి? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ఆసంగతి దానిభర్తకు తెలిసి [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] శపించినాడు. దానివలన ఇం [illegible] సహస్రభగవానుడయిపోయినాడు. స్వర్గము [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! అప్పటివనములలో తిరు[illegible] [illegible] కాలము గడపుకొనుచున్నాడు. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] బ్రహ్మచారులైన గౌతముని శిష్యు[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మొదలు [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] కష్టపెట్టి మొదలు పెట్టినారు [illegible] [illegible] [illegible] దుఃఖపడుచుండగా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చెప్పవలసిన దేమున్నది? [illegible] స్వర్గమునకు పోలేక [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

జేయుచున్నారు. ఇంతటి, పిన్నాక్షీ కుమారేంద్రుని యొక్క నవనాగ సంతానము కారణము దేవ సృష్టిని మించి స్త్రీ దాక్షిణ్యములనుచు చెప్పగా, అప్పుడు ముఖ్యులయిన చిన ... పోయినట్లు మిందు ఇంద్రులయి ... ఇతర ... న్నారు. వారియందలి ... ంపబడి యిం ద్రుని ... సమాన బంధులుగా ... నే స్వర్గము ... న్నారు. ... ? ... ఇంద్రుండే కుంతి కొడుకుగా నా ... చేసినారు. అందువలన నా కొక మహాప్రతాపశాలియును, మహాధనుర్ధరుండును అగు అర్జునుండు పుట్టినాడు. ఇంద్రుడు తపస్వినులను విడిచి పెట్టి, మనుష్యస్త్రీ లయిన అహల్యతోను కుంతితోను భోగించినప్పుడు మీతో మాత్రమేల భోగింపడు? మీరు మాత్రము వారికంటె తక్కువ రూపలావణ్యాదులు గలవారు గనుకనా? ఇంతవ్యావస్థలోనే యుండెన క్కగా ఉన్నారే! పనుపు కలువములో మీ ... చక్కగా ఉండెడివారు కదా! మాయాపాపపు ... లకు మీ ఆరూపలావణ్యాదులు మాయదృష్టము లేక పోయినది! సరి; మీసందేహము లన్నియు దీరినవి గదా! ఇంక విశ్రమింతము — గాని ముందుసంగతి యేమి — ఆలోచన?

ఖంజ — నాయనగారు! ఏల ఈలాగున తొందర పడుచున్నారు? అప్పుడే సరియా? నేను చెప్పవలసిన వింతసంగతులు చెప్పనే లేదు. ఇవి వాని కుపోద్ఘాత ప్రాయములు. సరిగాని, మీ కెవరికయినను నాపేరు గాని, నా ఊరు గాని, నా గోత్రము గాని, నా పూర్వచరిత్రము గాని, నా పుట్టుపూర్వోత్తరములుగాని తెలి యునా లేదా? ముందా సంగతి చెప్పండి.

మాల — ఏమమ్మా! ఆలా గడుగుచున్నారు? మాలో మీ పూర్వవృత్తాంతములను ఎఱుగనివారె వరున్నారమ్మా? అమ్మా, పాటలీపుత్రనగరమునందు నాస ము చేయుచుండెడి గౌతమగోత్రోద్భవుడయిన నాగ శర్మ అను బ్రాహ్మణునకు భార్య అయిన నాగశ్రీ అను సావిత్రి గర్భవాసమునుండి పుట్టినకుమారి తెలియదా? మీ పేరు ఖంజనాయని జగత్ప్రసిద్ధమే. అసలు మాయసయితము మీ రెఱింగినన్ని మాయలు — మర్మములు తెలియగదు. సరియా, సరిగా చెప్పియున్నానా?

... — అయ్యో! మాలదేవి ... నేమాటలాడుచున్నావు గాని, అది నిక్కమే ... అన్నట్టు మీరు పురుషు లయినా! ... జడసెలు. కాని నీవన్నట్టు నేను కాను ... నాకు ... వలని ... కథను తెలుపుదును ... నావియ్యమున తప్పక ప్రేమపూర్వక ... మగా నేనియ్యమున ... దేశ ... తప్పక ... ఆ ... ? నేను ... కాని ... నాకేమి ... రాజనందిని ... చూడ ... నే ... వేయుచుండి ... రాజులు ... నివారించ ... లయి ఉండెడివాడను. ఒకనాడు ... మాలోచెనను మోయుంచుకొని మసిని ... ఒక నదీతీరమునకు పోయినాను. ... అన్నియు తెల్లగా ఉడికి ... ఎక్కడి కుండియో పెద్దమనిషిగారి వచ్చి ... నబట్ట లన్నియు నెగిరిపోయినవి. పాప ... చాలభయపడిపోయినారు. నేను వారి ... జాలిగొని "ఓసీ! మీ కేల భయము ... ఇందు మీకేమి కష్టమున్నది? గనుక దైవ ... నిట్టి ఉపద్రవము తటస్థించినది. మీ రిందు ... చింతింపవలసినపని లేదు. ఇంక మీ ... పని లేదు కావున మీ యిష్టమయినచోటి ... రాజుగారివలన వచ్చిన ఉపద్రవమును నే ... ంచుకొనియుండను తెంచు. మీ రింక వెం ... డు" అని వారికి ధైర్యము చెప్పి పంపిం ... నొకతీర్థజ్ఞంతువు రూపమును ధరించి రాజుగారి ... నవములో తిరుగుచుంటిని. అంతట తెల్లవారి ... ను వనల నే నిట్లాలోచించుకొన్నాను. "... ముతోనే ఉంటినేని తొందరమాలీలు నిజముగా ... అనుకొని చంపివేయక మానరు. నిష్కారణము ... వలసివచ్చును" అని యాలోచించుకొని వెంట ... రూపమును ధరించి ఒకానొక అశోకవృక్షము ... కొన్నాను. అనంతర రాజుగారు మామూలుగా ... కాలను కోటకు బట్టలు రాకపోవుటచేతను మా ...

... మనుజులను పంపించినారు. "మా ... ... అ ... దుయ్యము ... మాలిమాణిక్యము ... జమునే ... ర ... నిద్దా ... గారితో ... లయిన ... గా ... ... వారలు ... "మా ... అడవిలో ... మాకు ... ... చిన్నవాడని ... ఎక్కడ ... చెప్పెద ... రావలె ... నా ... చాటింపించినారు. అదివిని ... ంచములను రవికమయిన ... కొన్నా ... దారపడము ... పొద్దటిచాటి ... ఇంటికి ... కొన్నారు. ఆ ... బట్టలు మూటకట్టి ... నేటి ... గ్రు. కాని, అప్పట ... కట్టుట ... వర్మబంధనము ... తినివేసి ... అన్నట్టు ... పడిన ... బాలక ... లో ... వాలుకలు ... వీడను ... నేడు. అంతట ... గోటలోని ... ఈ మాతండ్రి ఆది తీసి చీర ... పెద్ద ... పనితో ఉన్న బట్టలు మూటకట్టుకొని సంతో ... ఇంటికి చేరుకొన్నాడు. ఈసంగతి నిజ ము ... ప్రమాణముగా ... వపక్షమున సరియే. లేకపోయిన భోజన ... ముల ప్రయత్నింపుచున్నది.

... — ఆహా! మీ రన్నట్లు బుజువుపలు ... క్షమున అట్లే ప్రయత్నించెనను గాని, పురా ... ఇట్లున్నది. అది మీకు సమ్మతి మగునో ... దు. సంశేపముగనే చెప్పెదను. ఈశ్వరుని ... లాభ ... మొదలు కేకమునకు పోయిన ... విష్ణువు ... కేకమునజాలక ... తిరిగితిరిగి ... ప్పు ... పెద్దలు ... ఈకొందు ... అదియును కాక, ... సంతతునితో ... సయి

యము అక్కే ప్రకారముగా చెప్పెద గదా! నీకు నే అడి ... నితో ... కట్టడి ... మీ ... కొండ ... నున్నారు ... ఇదియు ... వనేనిని ... నేను ... ... మూడు ... తోటలో ... రోజెడి ... ఒకనాడు ... ఒక ... నాకు ఆ ... పెద్దకోళ్ల యొక్కటి కట్టినారు. ఒక ... అందు ... ఉన్న ... బట్టలు మూటకట్టుకొనుమాత్రమే యుపయోగించుట్లు ... నేను ... చాలక పోవునా? ఇందేమి ... వ్యాసి ... నాకే కాక ... మీ చెప్పిన వృత్తాంతమునకు సందేహ ... ముండునా? ఉండదు — ఉండదు.

ఖంజ — సరియే కాని, నేను స్త్రీరూపమును విడిచి పెట్టి తిర్యగ్జంతువుగాను, లతగాను ఎట్లు మారి నదియెనానో సప్రమాణముగా చెప్పెదనా?

కలం ... — నేను ప్రత్యక్షముగా చూచిన దేదియు నుదాహరింపను చాలను, ఉదాహరించినను మీకు నమ్మికయుండ గలుగదు. కాన పురాణములలో ఉన్న సంగతులే చెప్పి మీచేత నొప్పింపెదను. గాంధారీసుతు ... కానోటి మనుష్యభావమును విడిచిపెట్టి, కురూపము యిన ఒకానొక చెట్టుగా మారిపోయినాడు. మొదట్ల నహుషుడు మహాఘనుడు పేరుగల రాజై యుండెడివాడు. అతనవములలో నతడు యుద్ధములలో దేవేంద్రుని జయించినాడు. పరాభవము కలిగినందువల నింద్రునకు కోపము వచ్చినది. ఆసంగతి తెలిసికొని బృహస్పతి రాజునకు శాప మిచ్చినాడు. అందువలన నహుషుడు అజగరము (కొండచిలువ)గా మారిపోయి వనములోనికి చేరుకొన్నాడు. మరికొన్నాళ్లకు దైవయోగమువలన పంచ పాండవులును అడవులలో ప్రవేశించియున్నారు. వారిలో భీముడు విహరించుచు పాముండెడి కోట నుండి బయలు వెడలినాడు. ఇక నేమున్నది? దగ్గఱకు రాగానే పాము మ్రింగివేసినది. ఈసంగతి ధర్మరాజు నకు తెలిసి పరుగెత్తికొని పాముకు సమీపించినాడు.

[illegible] నేమ్మ్రశ్న లకేనది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కోట [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నిజ [illegible] వాటి [illegible]!

[illegible] ! ఇం [illegible]

[illegible] రయిపోవునుని. ఏమనఁగా, [illegible] తెంమల [illegible]?

[illegible]—అమ్మా, శ్రీమతిగారూ! [illegible] కంతమాట నోటను రానిచ్చెదరు. స్త్రీలు మానవతు లనియు, జనవచనల [illegible] ప్రసిద్ధిని పొందినవారు. ఇప్పుడు మీ చిన్న యీమాట వినఁగానే మీరు [illegible] [illegible] లని మే మనుకొనుచున్నాము. [illegible]! మీ కీర్తొందన [illegible]. [illegible] పుట్టినవారు [illegible] విష్ణు మూర్తి [illegible] జయింపఁజాలఁ [illegible] తముగా చెప్పఁగలము. అట్టిస్థితిలో మీవంటి—[illegible], అందును వృద్ధావస్థలో నున్నది జయింపఁగల దన్న నెవ్వరయినను నవ్వుదురే కాక నమ్మెదరా? అసంభవము; అసంభవము; [illegible] అసంభవము. [illegible], [illegible] ఏమి? అమ్మగారట! ఇటువంటి పెద్దమాట [illegible] రో పెద్దలు [illegible] పిల్లను [illegible]? అని [illegible] మొదలిడినారు.

[illegible]—[illegible]! [illegible]? [illegible] తనను [illegible]. [illegible] నే [illegible]. ఇం

[illegible] చేయుచేము [illegible] [illegible], అప్పుడే [illegible] [illegible] నలన [illegible] [illegible] [illegible] నాకు [illegible] మాటలాడిరేమి!

[illegible] అన్నమాటలు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] విని ఈప్రపంచములో [illegible] [illegible] నారు. కాఁబట్టి మీరాంకుము [illegible] [illegible] మే మంగీకరించుచున్నాము. [illegible] [illegible] పెట్టించి [illegible] [illegible] ఏమట్లో [illegible] భోజనము [illegible] [illegible] మూలను [illegible] [illegible] ప్రాణదానముకంటెను [illegible] దానిని కొనియాడినారు. [illegible] [illegible], [illegible] కొని ఆమె చెప్పినట్టులు [illegible] [illegible] నది. అక్కడనుండి [illegible] [illegible]. అయ్యుండి [illegible]

[illegible] మా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "అమ్మా! [illegible] ! [illegible] [illegible], [illegible] బాబూ! [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] "దీనిని [illegible] రమ్ము." అని ఆజ్ఞాపించినాఁడు. [illegible] [illegible]. ఇంక నేమున్నది! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] దైవమా ! నా కింక నేని [illegible]? [illegible] ! [illegible] ఇంక [illegible] ? [illegible] ! [illegible] ! దైవమా ! నే నేజన్మమునం ఏమి

పాపముచేసి [illegible]! [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]? [illegible] కాలమునందు [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] మృష్టి [illegible]? [illegible] [illegible]" అని [illegible] [illegible] ప్రేమను, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] లన్నియు [illegible] భయము పుట్టినది. పాపము! [illegible] "[illegible] చాల ప్రమాదము జరిగినది. ఇది సామాన్యముగా [illegible] నది గాదు. [illegible] జరిగినది పాపము! నిజముగానే [illegible] [illegible] వచ్చిపోయినాఁడు. ఇది [illegible] [illegible] రాజుగారితోఁ గాని మనవి చేసి [illegible] దండింపకమానఁడు. [illegible] నేను [illegible] కోపముగా ఉన్నది. [illegible] శిక్షింపవల యునో, [illegible] శిక్షింపక మానఁడు. ఏమిద్దారి భగవంతుఁ [illegible]? ఏమయినను ఇట్టి [illegible] నేల [illegible] [illegible]? [illegible] మించినదే మించినది. ఇంక నెంత చింతించినను లాభము లేదు" అని యాలోచించుకొని [illegible] [illegible] [illegible] పిలిచి మంచిమాటలాడి, సానుభూతి చూపుచు "అక్కగారూ! [illegible] [illegible]! భగ వంతుఁడు [illegible] ఆయువు లిఖించియున్నాఁ డు. [illegible] మావాకిట మృతి సంభవించినది. మీరు [illegible] యిప్పుడేమి చేసి నను [illegible] బ్రతికి లభింపఁడుగదా? కావున [illegible] నేమి [illegible]; మీ కేమయినను [illegible] కావలసినచో కావలసినంత యిచ్చెదను పుచ్చు కొని [illegible] [illegible] వెళ్లిపోయినచో [illegible]. నేను సంపన్న గృహస్థుఁడను. [illegible] [illegible] మీ కేమిలాభ మున్న ది? బ్రతికియున్నంతవరకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సంతోషింపుఁడమ్మా! [illegible] [illegible] చేసెదను. [illegible]

[illegible]

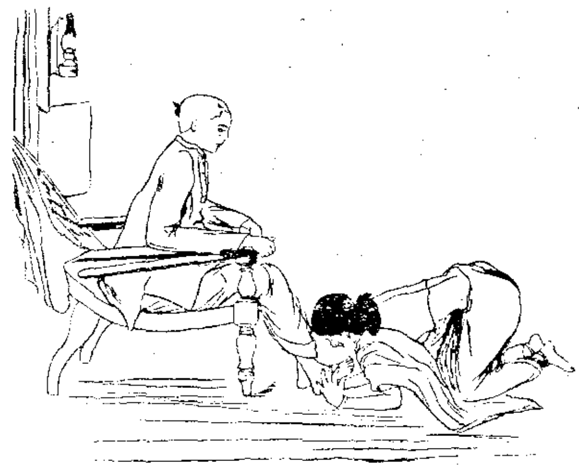
గాజుల సెట్టి

[illegible] (సాంఘికనుండి)

[illegible]

౧

[illegible]

"నా ప్రథమభార్యను జానకిని"

"పాదముల నంటరాని పరురాలనుగాను"

పరురాలుగాక తనపాదము నంటుట కర్హురా లను నాయింటి యెవరు? నరసింహారావున కేమియుం దోఁచలేదు. అనాలోచితముగా నప్రయత్నముగా "అయిన నీవెవ్వరు?" అనువాక్య మాతనినోటినుండి వెలువడినది.

"నా ప్రథమభార్యను జానకిని" అని యిట్లు [illegible] యింపుమండగనే [illegible] కన్నీటిచే నరసింహారావు పాదములు కడిగిన ట్లయినవి. నరసింహా

[illegible] ప్రమాదము [illegible] సమయమునేయుండు [illegible] యింటికైనా పంపలేదు. ఆ కన్నులలో నిప్పుడు పువ్వులు పుట్టినవి. ఎదుటి వస్తువు కనపడుటలే దిప్పుడాపిల్లకు; ఇంక కొన్నాళ్లకాపిల్లకు రెండుగూడ కనుపడని స్థితివచ్చునని యందఱు చెప్పు చున్నారు. ఇక వైద్యము చేసినను లాభము లేదనికూడ చెప్పుచున్నారు. ఆ రోగమెట్టిది. ఈ ప్రవృత్తి పెండ్లము నీ కెందులకు? ఆపిల్ల యొక పుట్టినింటి తల్లిదండ్రుల ప్రాపున బడియుండవలసినదే. కాని నీ కొక మంచి సంబంధము కుదిర్చితిని. పిల్ల చక్కని చుక్క; మామ ధనికుడు. దశమి నాడు వివాహముహూర్తము" అంటు చెరమ్మని తండ్రి వద్దనుండి జాబు వచ్చినది. మతి హీనతయో, చిన్నతనమో, పితృభయమో, ఏమైననేమి నరసింహారావు నిజానిజములు పరికింప లేదు. యుక్తాయుక్తములు యోచింపలేదు. [illegible] విమర్శింపలేదు. తండ్రి చెప్పినవేళకు వచ్చినాడు; మరల నాలుగు సంవత్సరములు యింట సమ్మరించినాడు; అయిదు దినములు పల్లకిలో నెక్కి యూరేగినాడు. ఎప్పటివలె చదువునకు వెళ్లిపోయినాడు.

క్రమముగా నరసింహారావు బి. ఏ., బి. యల్. పరీక్ష నిచ్చినాడు; ప్లీడరైనాడు; చిన్నభార్య కాపురమునకు వచ్చినది; తండ్రి రాలిపోయినాడు; తానే స్వతంత్రుడైనాడు. ప్రజ్ఞగల ప్లీడరని పేరుపొంది వేలకు వేలు ధనము గడించినాడు. మేడలు కట్టినాడు; భూములు కొనినాడు; బ్యాంకులు నింపినాడు; నగలు చేయించినాడు; మోటారుబండి కొనినాడు; గుర్రము [illegible] పలుకు [illegible] [illegible] నిచ్చెనా! [illegible] ప్రవుడు కన్నులుపో[illegible] [illegible] కలవి వచ్చినన్ను [illegible] [illegible] ముచ్చినది. అప్పుడు వచ్చింది [illegible] కండ్లజబ్బు నయమేనా" యని ప్రశ్నించెను.

"నా కండ్లకేమి?

'నీ కండ్లలో పువ్వులుపూచి దృష్టి [illegible] గావా? మీ నాయనగారు వైద్యముచేయిం[illegible] టయేకాక మా నాయనగారు "మా యింటి[illegible] నేము బాగుచేయించుకొందు"మనినపంపలేదు[illegible]

"నా కన్నుల చెప్పుడెట్టి దుర్దశ పట్ట[illegible]

"అయిన నా తండ్రిమాట యబద్ధమా[illegible]

"అబద్ధమే."

"నీ కేవ్యాధియు లేక సుఖముగా నున్న[illegible] తల్లిదండ్రులు నాకు మరల వివాహమేల చేయ[illegible]

"పునస్సంధానకల్పము వేయున్నాట[illegible] నా తండ్రి యిూయజాలనమటచే."

నరసింహారావు సంభ్రమాశ్చర్యములకు [illegible] నిశ్చేష్టుడైనాడు. కట్నముల దురాగత [illegible] తండ్రి లుబ్ధత్వ మెఱుగును. నిజముగ కట్న[illegible] వారిని పీడింప, వారు కాదన, తండ్రి యీ మా[illegible] లనుమబన్ని తనకు మరలవివాహము చేసియుండవ[illegible] ఇందబద్ధమేమున్నది? సంశయ మేమి యున్నది! [illegible] తలపగనే సిగ్గుచేతను విచారముచేతను నరసింహా[illegible] క్రుంగిపోయెను. 'ఎంత విచారపడిన నేమి, గత జ[illegible] బంధనము'అని నరసింహారావునకుం దోచినది. ఆ[illegible] పరిహారార్థముగా భార్యనిప్పుడు సాంత్వనవచ[illegible] నుపలాలించుటవలనం దన చిత్తమునకు స్వాస్థ్యము [illegible] నరసింహారావు భావించెను. కాన "జానకీ; నేను [illegible] [illegible]నము]

[illegible] నీవు పతి పరిత్యక్తవైతివి [illegible] [illegible] భోగములలో దులదూగు [illegible] [illegible] నిన్ను దలపెట్టు [illegible] నుంటివో [illegible] [illegible] విశ్వేయుండవు, విశ్వాసము [illegible] చెప్పిన [illegible] ప్రవర్తించితిని. [illegible] ద్వితీయ [illegible] నేను విశేషము పెద్దవాడను [illegible] బాల్యవివాహ పాపఫలము. అయినను నీయెడ [illegible] యొప్పుకొనెదను. కాని యిది [illegible] నేను [illegible]పూర్వకముగాం జేసినదిమాత్రము [illegible] నీకును నాకును నవ్యక్తావస్థ [illegible] మరల నన్ను నీ వెఱుంగవు. [illegible] నెఱుంగను. కాల మిట్లు గడచినది. అయిన [illegible] [illegible] గడచిన లాభము లేదు. [illegible] నేను విస్మరించి యూరుకొనుట [illegible] కాని నీవు సొలుపు నాలుగువందల [illegible] పల్లెభూమిని నీ యిచ్ఛానుసార [illegible] వ్రాసియిచ్చెదను. చాలునా?"

[illegible] నాథు [illegible] యూ [illegible] నా [illegible] ఏకైకపుత్రికనగు నా యవస్థను [illegible] దుఃఖ [illegible] నాతల్లిదండ్రులు మరణించిరి. నన్ను [illegible] మీరు వదలిపెట్టితిరి. కాన మాతాపితృ [illegible] పతిపరిత్యక్తను, సంతానహీనను, తిని దిండి [illegible] మరణించుటకు నాకొఱకు దుఃఖింపువా రెవ్వరు? [illegible] ఎందులకు [illegible] సత్కృత్యకు ధనమా? నిత్యము [illegible] న్యాయముల [illegible] న్యాయవాదులకు మీను రిట్లు [illegible] న్యాయమా?"

జానకినోటినుండి వెలువడినవి మాటలో నిశితశర [illegible] నరసింహారావు యేర్పఱుపజాలక పోయెను. ఆ [illegible] కాతని హృదయనాళములే తెగినట్లయ్యె [illegible] పరస్పవహాసములలో నతిచాకచక్యముతోం బ్రసం [illegible] నరసింహారావు నోటనుండి మాటలే వెలువడ [illegible] బాలకేపున కతిప్రయత్నముతో, గంపితస్వర [illegible] "అయిన నీ కేమికావలె" నని యడిగెను.

"[illegible]నేని."

నరసింహారావు [illegible] [illegible] కాని [illegible] భార్యకు కాపురము [illegible] నేమిన్యాయమును? రెండవభార్య కాపురమునకు వచ్చి సుఖముగనున్నది. గృహయజమానురాలై యున్నది. ఆమెకును భార్యకునుం గలుగ [illegible] నిశ్చయించుకొనుచున్నాను. అట్టిచో నీ భార్యను [illegible] కొని [illegible] యుండెదను? తీసికొని [illegible] నా [illegible] యుండెదను? అప్పుడైన [illegible] నిందింపకపోదురా? అన్ని భాగ్యములలో సుభయ పత్నీత్వమంత [illegible] లేదని పెద్దలందురుగదా! అట్టిచో [illegible] లేదా? "[illegible] నేవ" యని దీనావనతయై యాచింపుచున్న యిల్లాలిని నిమ్మకు [illegible] పొమ్మనుట [illegible]? ఈ తర్కవితర్కములతో నరసింహారావు మానసము సంక్షుభిత మయ్యెను. కోమలహృదయుండగు వానికిని భార్యను దీసికొనిపోవ ధైర్యముగాని, తిరస్కరించు కాఠిన్యముగాని లేదయ్యె. కాన నాతండు కలంగం జాలిన చిత్తముతో జాలిగొలుపు నిట్లు పలికెను.

"జానకీ! నేను మరలం బెండ్లాడిన సంగతి నీవు [illegible]యుదువుగదా!"

"తెలియును."

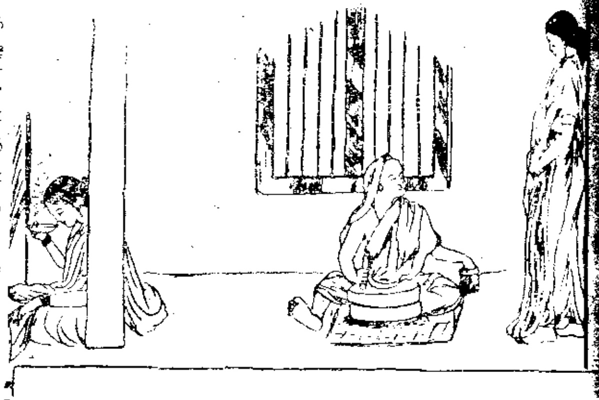
"ఆవిత పదేండ్లనుండి కాపురము సేయుచు గృహయజమానురాలును, పిల్లలతల్లియునై యున్నది. న్యాయము విచింపవలెంచినచో మఱి నీవుకూడ యట్టి దానవే! కాని యొకయొఱలో రెండుకత్తు లిముడునా! విన్నకాదనుట గాదు. నా మనోగతాభిప్రాయము తెలుపుచుంటిని. నీవే చెప్పుము!"

"ఒఱలో బూర్వమేకత్తియున్నదో, ఆకత్తియే [illegible] యుండవచ్చును. కాని స్వామీ! బుద్ధితెలిసిన నాటనుండి పతివిముక్తనుగానే యుండుటచే నన్ను [illegible] "అదిగో! మగడు వదలిపెట్టిన పిల్ల" యని వ్రేలజూపువారు. ఆవాక్యము నాకెంతయో యవమానకరముగ నుండెడిది. ఆయవమానవాక్యమునకు [illegible] యిరుగుపొరుగు; బంధుగృహము [illegible]; పెండ్లిపేరంటము లెఱుంగ; వేడుక లెఱుంగ; [illegible] లెఱుంగ; చక్కని [illegible] లెఱుంగ; అంద [illegible] లెఱుంగ; వేయేల? నాడియందు విర

బగాసిన పువ్వులవలె పలుచ బడుచు నుండగ; అగ్గా [illegible] స్థితిలో [illegible] [illegible] ప్రాణాలను [illegible] బతుకుదల్చు తీర్మానించి [illegible] అని లోపలను [illegible] [illegible] ములపరితప్తుండై, దుఃఖితుడై [illegible] యున్నాను. నాకు! పిరాయింపు [illegible] బక్రిగ హింది వాకి [illegible] [illegible] నా యప యశేమును బాపరా? నన్ను [illegible] తలవుత్తుకొని తిరుగునట్లు చేయరా!"

తన పాదములపై వేగముగాఁ బడుచున్న [illegible] బాష్పధారలచే జానకి తీవ్రముగా నేడ్చుచున్నట్లు నరసింహారావు గ్రహించెను. జానకి శోకాగ్ని నరసింహారావు హృదయమును కన్నుదలచే [illegible]. ఇక నప్పుడుగా దనుట కాతనికి [illegible].

అంత నాతఁడు కనుల నీరు గారుచుండ [illegible] "జానకీ, శోకమును మానుము. నేను నిన్ను నా యింటికిఁ దీసికొని వెళ్లెద" నని పలుకుచుఁ జిరభర్తృవియోగ [illegible] గృశించి చర్మాస్థి [illegible] జరమునలె నున్న జానకిని తన పాదములపైనుండి [illegible] లేవఁదీసెను.

"దేవూరమ్మ పీట"

౨

జానకీ సహితుఁడై మోటారుబండిపై [illegible] నరసింహారావు నాఁటి మధ్యాహ్నము [illegible] పెనిమిదిగంటలకు [illegible] లోని స్వగృహమున కేతెంచెను. మార్గమధ్యమున జానకికిని, తనకును జరిగిన పరస్పర సంభాషణలోఁ దాను బసచేసిన గృహము జానకి మేనమామగారిదని నరసింహారావు తెలిసికొని యక్కజమందెను. ' దైవఘటన విచిత్రముగదా!' అను కొనెను.

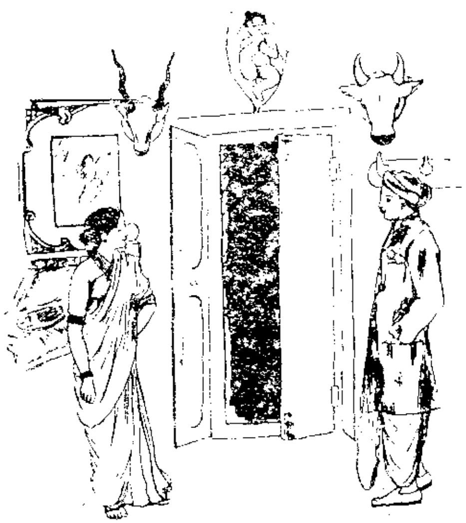
నరసింహారావు బండి దిగఁగానే తమ [illegible] నీమెను లోనికిఁ దీసికొని పొమ్మని చెప్పి తాను కచ్చేరి సావడిలోనికి వెళ్లెను. [illegible] జానకి లోపలికి వెళ్లెను. నరసింహారావు చిన్నభార్యయగు సుందరి యప్పుడు కాఫీ త్రాగుచున్నది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సుందరి సహజముగా గర్వితురాలు; [illegible] [illegible] ఫలరసమును [illegible] [illegible] కాని, సాధారణముగ [illegible] [illegible] భాగ్యము గలుగలేదు. పెనిమిటితో [illegible] ములలో, [illegible] పనిపాటులు [illegible] వచ్చిన స్త్రీని గాంచి సుందరి భావించెను. [illegible] [illegible].

జానకి [illegible] [illegible] నిలుచుండి యుండ ఎవరు పలుకరించుట లేదు. [illegible] [illegible] నరసింహారావుతల్లి జానకివంకఁజూచి "దేవూరమ్మ పీట" యనెను. మాటమంచలింపులు [illegible] యున్నస్థితి జానకికి మిక్కిలి దుస్సహముగను, [illegible] యగను నుండెను. అత్తగారట్లు ప్రశ్నించగనే [illegible] మతేంతయు భయము వచ్చెను. అంతలో [illegible] గన్నీరగ్గుకొనుచు "బ్రాహ్మణుకోడలను" [illegible] పెద్దమ్మగారికిఁ బూర్వస్థితి [illegible] జానకి తేజఃపుంజముఁజూచి "అమ్మాయీ! [illegible]

[illegible] నెను. జానకి [illegible] సూర్యుని [illegible] [illegible] యని [illegible] ప్రశ్నించెను. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "ఏమమ్మా! [illegible] [illegible] [illegible] యుండవలెను యనుకొనవలెను? ఏకాలము [illegible] గలుగుచున్నది! అందులో నీవంటి [illegible] కావా?" అని [illegible] సుందరి పైఁగల [illegible] జానకిపై నసూయాంకురించినది.

నరసింహారావు పెద్దభార్య దీసికొనివచ్చిన యింటిలోని పనిపాటులనాటికిఁ గానుగదా, [illegible] క్షణములోఁ దెలిసిపోయి [illegible] వచ్చి జానకిని 'వంటపని చేయకున్నావే! [illegible]' యనియు, 'సుందరి [illegible] నీవేమికారణమో!' యనియు, [illegible] [illegible] 'ఆ గుడ్డెల మెట్టిదియో' [illegible] మరలమరల వచ్చి చూచి చందె [illegible] కొనుచుండిరి. వచ్చినావువారి గుసగుసలు, [illegible] సుందరి మది కొంకింతె [illegible]. పెనిమిటి [illegible] [illegible] [illegible] చేసికొనవలయు నని యెదురు చూచుచుండెను. సిగ్గువలనో, భయమువలనో, నరసింహారావు యింత నీపటికి లోనికి రాలేదు. పది [illegible] జానకి నరసింహారావు అదావిడిగా [illegible] స్నానముచేసి భోజనమునకు వెళ్లెను. [illegible] నరసింహారావు [illegible] జానకిని భోజనము పెట్టవలసినదని చెప్పెను. నరసింహారావు భోజనానంతరము [illegible] గదిలోనికి వెళ్లి సరికి నాకులు [illegible] చేతఁబట్టుకొని సుందరి [illegible] యరుగుదెంచెను. [illegible] సుందరి మానసము తుపాను [illegible] సంక్షోభితమాయెను. వచ్చిన [illegible] యుండునని సుందరి కనుమాన [illegible] కాని [illegible]. ఎవరినడుగుదును? ఎవరి [illegible] చెప్పుదురు? అని సుందరి భయము; [illegible] తెలియుటకే, వినుటకే, చెప్పుటకే

నామెను [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] నమ్మకము? అయ్యో! [illegible]! [illegible]! అంచునలనభర్త నే [illegible] [illegible] సుందరి [illegible] కాని [illegible] [illegible] [illegible] ఏమి చేయుదును! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సుందరి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నరసింహారావు భార్యగా [illegible] [illegible] [illegible] ప్రమాణించుట [illegible] యనుకొ [illegible] [illegible] [illegible] నరసింహారా [illegible] ప్రసంగింపలేదు! ఆ సంబంధమున [illegible] సుందరి యనుకొనెను. కాని నరసింహారావు [illegible] ప్రస్తావనకు [illegible] [illegible] పట్టుకొట్టు తలపాగ [illegible] [illegible] సిద్ధముగనుండెను. సుందరి యింక భరింపనేర పోయెను. గ్రుడ్ల నీరు కొప్పల నప్పళింపుచు "ఆ వచ్చినదామె యెవ"రని భర్తను బ్రశ్నించెను. "నా ప్రథమభార్య" యనెను నరసింహారావు.

"ఆ వచ్చినదామె యెవ"

రావు. సుందరి కానాట తలపినట్లైనది. హృదయము కంపించినది. కన్నుల నీళ్లు గ్రమ్మినవి. మొగము వెల్లనైనది. ఒడలున జెమటలు గ్రమ్మినవి. అనయన

ములు పట్టుకొనుచుండెను. నిలువబడియుండుట యసమర్థురాలై నేలఁగూలఁబడినది. సుందరి హైన్యస్థితి నరసింహారావు గమనించెను. "పశులకు పక్షులకున్న స్వేచ్ఛయైన" యను కొనుచు కొమ్మగా నామె నూరడించుచున్నాడై "సుందరీ ఏల నీకింత విచారము? నాతి యనినంత మాత్రమున నీ వధమురాలవు. నీవింత భయపడవలసిన యవసరము లేదు" అనెను. నరసింహారావు యోచనలైన వాక్యములచే సుందరి కొంతకింత జడుపు దీరినది. కోపము వచ్చినది. కాన భర్త పైన తీవ్రముగఁ జూచుచు, "ఏమి! నేను జడియవలసినపని లేదా? పరుషైన స్త్రీని గంపమునైనచే భయమునే నందు కేమి? అవును, మీకేమి భయము? పదిమంది భార్యలనైన బోషింప సమర్థులు. ఇంట కలుగుటకు నచ్చిన చూచుచున్నారు గాని మగవారి కేమి?"

"ఎందుల కీయుపన్యాసము?"

"నాతోకాలాపములు మీ యుపన్యాసములుగా నున్నవా?"

"కాక యిదేమిగోల?"

"అనిన మీకు కోపమువచ్చును గాని మీరు చేసినపని బాగుగ నున్నదా? కావలసిన నాలుగువందలు పారవేయవలెను. అంతకంటె నెక్కువ భోగముతో మాగుటు మేడలలో నూరించబడినచో నేనుగా నవ్యభవనము గట్టించి యందుంచవలెను. అంతియేకాని వ్యవహారముననని పెళ్లి యేనాడో విడనాడినభార్యను మోటారు బండిపై నెక్కించి నాలుగూళ్లూరేగింపును దీసికొని వచ్చి గృహప్రవేశము చేయింతురా? మీయమ్మగారి నాతోనే నశిగి చచ్చుచుండ నైని మీతోపాటు వచ్చిపెట్టితిరా?"

"సుందరీ! వృథాకంఠశోషణపడకు. ఆమెయూపనిచితనే యగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన ధర్మపత్నిగాని పరస్త్రీగాదు. ఈనాసంపత్తియందు నీకెట్టి యధికారము గలదో, ఆమెకుగూడ నట్టియధికారమే కలదు. అధికారముమాట యటుండుగాక. ఆమెకు తలిదండ్రులు మరణించిరి. తోడబుట్టినవారు లేరు. నాయనవారు లేక యనాథయై యల్లాడుచున్నది. కాన నేనుగా యింటికి దీసికొనివచ్చితిని. పోనిమ్ము; నీవును నామెయును జాన

గనివాఁడు నీవు చెప్పినట్లు ప్రత్యేక[illegible] నేను."

"నాకు చెప్పక చేసితి. నేను [illegible] మిమ్ము కావనుమా [illegible]"

"ఏమి చెప్పితిని?"

"మీరుగారు, మీ తండ్రిగారు, [illegible] పెండ్లివిషయమని చెప్పిరి. కాని ప్రథమ[illegible] యున్నదని తెలుపలేదు. పెండ్లివివా[illegible] తండ్రిగారు భార్య పరసేవయుండుట[illegible] ఎక్కడనో మాటుమూలను కోనసీమనుండి[illegible] కింపబడినట్లు తెలియలేదు. తెలిసియు[illegible] పమ్మింటికి కోనసీమ కొట్టిరితోట నమ్మి[illegible] కమ్మరించి యిట్టిపతిగారు సంబంధము[illegible] నా? ఈసంగతి తెలిసికొనవలె మా[illegible] దుఃఖించెనో చూచినవాడను నాకు దెలియ[illegible]

"మాతండ్రిగారు యింటిమోసము[illegible] నా? నేను నమ్మను."

"మీతండ్రిగారు వ్రాసిన యు[illegible] నాయనగారివద్ద నిప్పటికని యున్నవి. [illegible] జూడవచ్చును."

నరసింహారావు నిరుత్తరుఁ డయ్యె[illegible] పనతండ్రి నెట్టిగురుతులు చేయించెనో[illegible] ముగాఁ దలిదండ్రులచేతి సంతోషపడుగా[illegible] తలఁపఁగనే నరసింహారావు నిర్వేదను, వి[illegible] నధికముగాఁ గ్రుంగిపోయెను. కనికరిన[illegible] హూని పనసారవింద నాతని మానసిక వ్యవ[illegible] రింపుచుండెను. భర్తృనసనము సుందరి కొ[illegible] కలిగించెను. అతఁ డీవిషయమున నిర్దోషి య[illegible] దుఃఖపడియును. కాని సవతిని నెత్తిపైఁ దెచ్చి[illegible] నాగ్రహ మామె కాతనిపైఁ గలిగిన జాలిని[illegible] డింపనీయకుండెను. కాని నామె కోప మతి[illegible] చేఁ గలిగిన దుఃఖముతోఁ గంటతడి య[illegible] "పరిణయపు సంగతులనుగూర్చిన చింతె[illegible] కాని మంచిచెడ్డ లాలోచించుచుండు మీరెప్పు[illegible] దీసికొనివచ్చితిరి. ఇప్పుడు మీయమ్మయే స[illegible]

[illegible]న్నది. [illegible] నీమెయు నామెయు [illegible] సంబంధమునో యోచించుము. [illegible] పరికొన్నని నే యిట్టి [illegible] యిప్పుడామె నాకు [illegible] అనుకొనుము" అని సుందరి పెద్దగా [illegible] కొంచెము విసుగుతో [illegible] అనెను. అదియు నిక్కమయ్యెను [illegible] కష్టపెట్టరాదు. నీ [illegible] అట్లు వాగ్దత్తము చేయుము [illegible]. నీయింట నొకపనికత్తెగా [illegible] నీకేమినష్టము?" అనెను.

[illegible] సమాయకులకు మీగారు [illegible] నేను నమ్మను. పెట్టినకు జేరిన పని [illegible] నాల్గుదినములు గడచిన [illegible] తెలుగును. అట్టిదో భార్యయైన మాగు

[illegible] కొంకింత యాగ్రహము వచ్చి [illegible] యిక బోనిమ్ము. ఆమె చెప్పిన [illegible] సరియే, గడ్డపలుగుగాఁ జేసిన సరియే. [illegible] మాటలఁ బొమ్మనను. నీ కిష్టమైన నామె [illegible] యుంచెదము. కష్టముగా నున్న వేరేయుం [illegible] తకును నుస్నేహముగా నున్నచో మీతండ్రి [illegible]యము" అనెను.

[illegible] కఠినవచనములకు సుందరికి [illegible] వచ్చినది. అంతట నామె భోరుభోరున [illegible] "ఇంక నెందరున్నా రీవిధముగా మీచే [illegible]ములు [illegible] వదలివేయబడినవారు" [illegible]రసింహారావు కొంచెముగా నవ్వుచు "నాకు [illegible] లేదు మీ రిద్దరే! ఈమాత్రపు జ్ఞాపక[illegible] కొనవలెనని శైశవావస్థలో నింక నెవ్వరి[illegible] గట్టించిరేమో మాయమ్మనడుగవలె"నని నెను. [illegible] నవ్వువచ్చినది సుందరికి!

3

[illegible] పెద్దలతో భాషించుటకంటె పిల్లలతో [illegible] ఎక్కువ కుతూహలపడును. వారు చెప్పి

న పనులు చేయుట కామెకు విసుగులేదు. వారికి జడలు వేయుట, నీళ్లు పోయుట, ముద్దులు చేయుట, అన్నము పెట్టుట, బొమ్మలు చేసిపెట్టుట, ఆటలు నేర్పుట, కథలు చెప్పుట, జోలలు పాడుట, నిద్రపుచ్చుట, మున్నగు పనులనేయుటయం దామెకు మిక్కిలి కౌతూహలమును, నోపికయును, నభిరుచియుండెను. ఇట్టి కొమిత్రురాలను జానకికిని, సుందరి పిల్లలకును నవతి కాలములోనే సఖ్యము కుదిరినది. 'అమ్మ,అమ్మ,' యని వారామెను వెంటాడి తిరుగుచుఁ బనులుఁ గానలసిన వస్తువులన్నిఁ నామెచేఁ దీర్చుకొనుచుండిరి. సుందరి మొదట దన పిల్లలామెతోఁ గలియకుండుటకుఁ బ్రయత్నించెను. కాని జానకి మిక్కిలి వాత్సల్యముతో వారి నింకేరదీయుటయు, తాను నీళ్లాడ నిండు ప్రొద్దులై యుండుటయు, పిల్లల పనులెల్ల జానకి చేయుటచేఁ దన భారము తీరినట్లుండుటయుఁ దలఁచి తన యనుమాయను తన మనస్సునందే యణఁచుకొనవలసిన దయ్యెను. విశేషించి జానకి సాధుప్రవర్తనమును, మితభాషిత్వమును సుందరి యీసును ద్విగుణముగా నణఁచివేయుచుండెను.

'బజిలో నిప్పు డేకత్తియున్నదో, ఆకత్తియే శాశ్వతముగానుండుఁగాక' యని తాఁబలికిన వాక్యమును జానకి సత్యభంగము కాకుండ రక్షించుచుండెను. గృహకార్యములపట్ల యింటిదానివలెను, ధనాధికారముల కైన పెరదానివలెను వర్తించుచున్న జానకి ప్రవర్తనము సుందరి కక్కజము గలిగించుచుండెను. అటు అత్తగారిపట్లను, నిటు సవతిపట్లనుగూడ నామె సమభావముతో మెలఁగుచుండెను. గృహకల్లోలము లేమియుఁ గలుగమికి సంతసించుచు నరసింహారావుగూడ జానకిపట్ల సంతుష్టుఁడయ్యెను. పనిపాటులవారేమి, ఇరుగుపొరుగువారేమి, ఇంటిలోనివారేమి, జానకి సౌమ్యప్రవర్తనము జూచి జానకి యపరజానకియేయని భావించుచుండిరి.

జానకి భర్తృగృహమున కేతెంచిన యాఱుమాసములకు జానకికిఁ దండ్రియొసఁగిన భూమిని జేరము వైతులు మూఁడువందల రూప్యములను దెచ్చి జానకి కిచ్చి వెళ్లిరి. జానకి వానిని సుందరికి దాఁచ నిచ్చెను. మఱు నాఁడు వగలన త్తమఁ డను విశ్వనాథము నకలుపెట్టెను చేతఁ బట్టుకొని నరసింహారావుగారియింటికి వచ్చెను

అప్పటికి పగలు రెండుగంటలు అయినది. నరసింహారావు కచ్చేరికి వెళ్లినాడు. స్త్రీలను మోసగింప కెంచెను టక్కరి స్త్రీలు కడి మంచిసమయము గదా! విశ్వనాథము సుందరికడకు వచ్చి "అమ్మా క్రొత్తరకపు గాజులు, గొలుసులు, ఉంగరములు వచ్చినవి. ఏమైన చూచెదరా" యనెను. సుందరికి మహానగలపిచ్చి! సాధారణముగా విక్రయమునకు వచ్చిన నగను నాలుగుమారులు చూచిన్నను. కాన యాసటతో మంచముపైని బవ్వళించియున్న సుందరి చివాలున లేచి "ఏవి చూపుము" అనెను. విశ్వనాథము చాపపైని గూర్చుండి నగలపెట్టెను తెరచెను. "అమ్మా! ఇదిగో, చూచినారా? గాజులు! ఇవి యీయూరిలో నింతవఱకు కమ్మలేదు సరికదా! ఇవి యీప్రాంతమున మఱియెవరికడను దొరకవు. ఇవి మేమే స్వయముగా మా దుకాణములో తయారుచేయించినాము. చెన్నపట్టణములోగూడ నీ మాదిరి లేదు. ఇదిగో! ఈగొలుసు చూచినారా? నడుమ కృష్ణునిపతకముగూడ వేసియున్నది. అమ్మాయిగారి మెడలో వేసిన బహుసొగసుగా నుండును. ఇదిగో! గొలుసుపై పలకచెక్కియున్నది. చూచినారా! దీపాల వెలుగున నచ్చముగ వజ్రములవంటివో యనుకొనవలెను. అంతనీటుగా నుండును.

ఇదిగో! రాళ్లుపొదిగిన యుంగరములు చూచినారా, యెంతయందముగా నున్నవో!"

"అన్నియు చూచినాము. డబ్బుండవలెనుగాని నగలకేమి కొదువ! ఆ గొలుసు విలువయెంత?"

"ఒక్కొక్కటి బజారిలో సహా నూటయేబది రూపాయ లగునండీ."

"అబ్బో, ధరచాలయెక్కువగా చెప్పుచున్నావే!"

"ధర యెక్కువనుచున్నారా? మేము దీనికి యైనది రూపాయలు మాత్రమే కూలి యేర్పరచినాము. కాని చెన్నపట్టపు నగల దుకాణములలో యీ గొలుసునకే నలుబది రూపాయలకు తక్కువ మజూరి తీసికొనరు. మీరు విచారించిచూచినను నట్లే యుండవలెను. మే మైనను మఱియొకరివద్దనైనచో నప్పుడి రూపాయలు చెప్పువారమే. మీరు కావున మఱి పది తగ్గించితిమి."

"విశ్వనాథము! నీ వద్ద నగల మాటల మెఱుగెక్కువ. ఎవరివద్ద వారి మాట్లాడెదవే కాని యందఱకై కేవు సమా ఎవరికిని చెప్పవు. సరే! నాకీ మాటలేమి యిప్పుడంత పెబ్బు లేదు. ... రుకొనరు. కాన మఱియొకమాటు వానిని ... ఇప్పు డీగాజులవల యెక్కువ?"

"అఱువది రూపాయలు."

"అఱువది రూపాయలే! ఎక్కువరి ..."

"మూడు నవర్సుల యెత్తుసరి. రూపాయలు కూలి."

"అక్కర లేదు. తీసికొని పొమ్ము."

"పోనిండు పన్నెండీయండి."

"లేదు. పది యిష్టమా?"

"మఱియొకటి కట్టుకొనండి బా ... లేదు."

"లేదు."

"సరే, యీయండి."

సుందరి వెంటనే గాజులు తీసికొని ... సుకొనినది. తోడనే పిల్లలు "అమ్మా! మా ... దంప కొనిపెట్టవుకే" యని పట్టుకొన్నారు ... వద్ద డబ్బు లేదు. రాత్రికి మీ నాన్నగారి ... కొనండి. రేపుకొనెద" నని తల్లి సమాధానము ... మేనకురాలగు పెద్దపిల్ల మాఱు మాటాడలేదు ... చిన్నది తల్లివలెనే గడ్డరి. కాన "నీ గాజులకై ... ఉన్నది కాబోలు" నని యేడువసాగినది. జానకి ... భోజనముల సావడిలో గూర్చుండి భగవద్గీత చదువు ... చుండెను. నగల బేరమా మెకు ... సేపటినుండి చెవుల పడుచున్నను ప్రైటకు ... కాని సత్యవతి పెద్దయేడ్పు వినగనే చివాలున ... యక్కడకు వచ్చెను. సుందరి యేలనో యామె ... మొగము చిట్లించుకొనెను. జానకి యా యన ... లెక్కసేయక యేడ్చుచున్న సత్యవతిని జేరదీసి ... దుల కేడ్చుచుంటివి" యనెను. "అమ్మా! అమ్మ ...

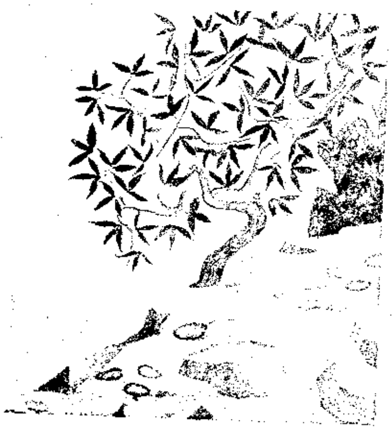

[illegible]

[illegible]

ఇంద్రధనుస్సు

చిత్రకారిణి : శ్రీ [illegible] సరస్వతి

...కొని నాకు గొలుసుకొనుమంటే కొన...ము" అను జానకి అక్కడను తేకువరల...ంచి విశ్వనాథము చేసుకొని "ఆ గొలు... మాపు" అనెను. విశ్వనాథము రెండు ...తీసిచూపెను. జానకి పిల్లల కా గొలుసులు ...ను" గాలపిన వివిహోనా! అనెను. "అవు...ని మా వాల పిదుప్పుడు నుకి పెనుకు బలి...సంటనే మా గొలుసుల జానకల మెడలలో ...ంతా" యని విశ్వనాథము నడిగెను.

...ండు గొలుసులు మాతోపహా మానుసంపల ...లయని విశ్వనాథము చెప్పెను.

...ండిది" సుందరమ్మా! నిన్న నీకిచ్చిన మాను ...విశ్వనాథమున కిచ్చివేయుము" అని చెప్పి ...ంసుల బొమ్మగారికి మాపుమను రండి" యని ...వుకు దీసికొని జానకి యటనుండి వెడలె

...యుండున నొక్కనగ లేమకదా! ఆ సొమ్ము ...దియో మా భరణము కొనుక్కొనక తన పిల్ల...ంసులు కొనియిచ్చు టేమి? అని సుందరి ...ర్యము గలిగినది. ఈమె పెట్టేదా! యోగిని గా! ...వరికుండు నీ నిస్పృహ! ఎవరికుండు నీ తన్ను ...ధర్మము! ఎవరికుండు నీకేతి విశ్వసనముతో ...కు నగలు కొనిపెట్టెడి యౌదార్యము! ఇట్లు ...ర్చి మనమున భావింప భావింప సుందరి ...ము విడియము గలిగెను. తాను నగలు కొను...మండ జానకి యటను వచ్చినందులకే తాను ...చిట్టించుకొనెను. జానకి వచ్చినవరువాతే దా...యా నగలు చేయించుకొనెను; చీరలు గొనుక్కొనె...రవికెలు కుట్టించుకొనెను. వానిలో నత్యల్పమును ...త్తైకొండ్ల నైనను జానకి కిచ్చుటకుం దాను ...ర్లింపవయ్యె. ఇంత పరిగాం దాను వెచ్చింపు...యాధన మెవ్వరిది? తనకును జానకికింగూడం ...టియైన నరసింహారావు కేకదా! ఇట్టి తనవైచ్య...ావముతో జానకి యౌదార్యమును బోల్చుకొని ...ను నిజముగా సుందరికి సిగ్గుగాదా!

౪

రాత్రి రేమనిమానులు లకునరికి నరసింహ...యింటికి వచ్చెను. తాను కొనుక్కొనిన గొ...మాపువలై పిల్లదియప్పుడు నిద్రింపక తండ్రికొ...చూపుటయే గూర్చుండెను. కాని సత్యవతి తండ్రి ...రుగాబోయి "నాన్నగారు! గొలుసులు కొనుకొన...చూచారా? దీనిలో కెట్టుడి బొమ్మహనా" ...అనెను.

"కొన్నారా! [illegible] పని రోజు వచ్చిన నగలను బోడి నుకుంచ గొనుటయేకదా!

"అమ్మగారు. తప్పకొని పెట్టించి—నాకు ను. మరి అన్నకు నేపు ఉంగరం కొంట... అన్న అడిగితే చెప్పింది."

"అమ్మ కొనినదా? ఏవి? అక్కడను... చక్కగా నున్నవే!"

ఇంతలో సైనవలిచ్చి తన గొలు... తండ్రికిం జూపెను. "చక్కగా నున్నవి. కా... యమ్మ నొకమాఱు పిలుచుకొని రండి" అని న...రావు కొమార్తెలతోం జెప్పెను. పిల్లలు జాన...ములోం బిలుచుకొనిరి. "జానకీ! ఇది యే... పిల్లల కిదివఱకు నగలు లేవా? లేకున్న తల్లికొ... నేల కొంటివి?" అని నరసింహారావు ప్రశ్ని... "పిల్ల కిదివఱకు నగలున్నవని తెలియును. కా... గొలుసుపై మిక్కిలి యపేక్షపడిరి. నాకు కొని... నని కోరికగలైను. కొంటిని."

"పిల్లల యపేక్షకేమి? ఎన్ని యున్నను వానిని జూచిన కావలయుననియే సంబర... ఒకవేళ కొనినను నీ సొమ్ము నేల వెచ్చించితివి! ... నగ లేదుగదా! నీ కేదైన నగను బెట్టుకొనక పోపుదు! నీ తండ్రిగా రొసగిన ధనమును... బిడ్డలకే వినియోగమా!"

"ఎంతమాటంటిరి? వారు పరాయి బిడ్డ...లెవరు? నే నెవరు? పిల్లల కోరిక దీర్చు... నంతోషము. నేను కొనిపెట్టుకొనినను పిల్ల...

నున్న [illegible] నా [illegible] గలుగ్గా [illegible]

"[illegible] నా [illegible] [illegible]!"

"నా [illegible] నా [illegible] నా [illegible] నా [illegible]. కాని [illegible] నా [illegible]! నా కింక [illegible]?"

అట్టి [illegible] నిర్దయతో [illegible] మాటమునా [illegible] నరసింహారావు [illegible] తలవంచెను. అప్ర యత్నముగా నతని నేత్రము లశ్రుపూర్ణము లయ్యెను.

నాటిరాత్రియే సుందరి సుఖముగాఁ బ్రసవించి యొక పుత్రికారత్నమును గనెను. ఇక బిడ్డల సంరక్ష ణయు, పతిశుశ్రూషయు నాడిగాఁగల గృహకృత్యము లన్నియుఁ బూర్తిగా జానకిమీఁద బడినవి.

సుందరి పురిటిదినములు సుఖముగా వెళ్లినవి. ఈలోపల నామె తల్లి గూడవచ్చి బాలెంతకు నలయు నుపచారములలోఁ బాల్గొనినది. సుందరి పుట్టింటి గ్రామము పల్లెటూరగుటవలన వైద్యావసరములకు ఇ బ్బంది యగునని నరసింహారావు ఏ పురిటికిని భార్యను బుట్టింటికంపు నాచారము లేదు. కాని తల్లియు పిల్లయు సుఖముగ నీళ్లుపోసికొనగనే నెలలోపలనే పుట్టింటికి వెళ్లుట యెప్పుడును జరుగుచున్న పద్ధతియే. అట్లే యీ మాఱుగూడ సుందరి తల్లి నెలలోపలనె తీసికొని వెళ్లెను. ఆమెతల్లి [illegible] వెళ్లెను. బడిలోఁ జదువుకొనుటవలన కొమారుఁడు [illegible] తండ్రివద్దనే యుండెను.

మూఁడుమాసములకు [illegible] సుందరి యింటికి వచ్చినది. వచ్చుటతోడనే నిద్రాహీనమునమునై యున్న యరమోడ్పు కన్నుఁగవతోడను, పాలిన చెక్కిళ్లతోడ ను, బడలిన వదనముతోడను, [illegible] శరీరముతోడను నొప్పి, వేకటి సౌభాగ్యమును వెల్లడింపుచు వేవిళ్లచే [illegible]

[illegible] వేధింపఁబడు[illegible] జానకి [illegible] గానుండె.

*

[illegible] గావిం[illegible] [illegible] మనుష్య[illegible] [illegible] గారి [illegible] నరసింహారావు[illegible] [illegible]. ఇంతలో [illegible] [illegible]. గదియంతయుతోడ[illegible] [illegible] నుండెను. "అయ్యో! పాపము! ఏమి[illegible] [illegible]! [illegible] సంవత్సరమున్న [illegible]! ఇంత [illegible] నదో మకల [illegible] మెలఁగదు! ఎంత [illegible] యో ఇంత [illegible] యున్న యిల్లా[illegible] చేసియో [illegible] పని చేయునుచే యుం[illegible] శాంతము! ఎంతయోర్పు! ఎంతవినయము! [illegible] పతిశుశ్రూషాటయే [illegible] మెలఁగదుగదా! నేడ[illegible] [illegible] పిలిచి [illegible] మెలఁగదుగదా! ఎంతమంచి[illegible] సద్గుణములు [illegible] యామెను సృష్టించెను ఇప్పుడేమి చేయుచున్నాదో! పాపము! నెల[illegible] జబ్బుగా నున్నదని యంద అనుచుండ ఏమి[illegible] [illegible]! ఎంతలో మెంతవచ్చిన" దని వేదన[illegible] ముతోఁ జెప్పుకొనుచు నిరుగుపొరుగు వ[illegible] దొడ్డివాఁకిటను వీధివాఁకిటనుగూడ విధివిరా[illegible] వచ్చిపోవుచుండిరి. నరసింహారావు యేమియు[illegible] వాఁడువారె [illegible] నటునిటు పచా[illegible] చుండెను. ఇంతలో డాక్టరుగారు లోపలను[illegible] లోనికి వచ్చెను. "ఏమి యెట్లున్న" దని? నరసి[illegible] డాక్టరుగారి నాతురతతో నడిగెను.

"చాల [illegible] చేసినాను. ఆమెను[illegible] ఆసుపత్రికి పంపవలసినది.

"అవును. మొదటినుండి నాకుగూడ య[illegible] ప్రాయము. కాని వెళ్లుటకామె యొంతమాత్ర[illegible] రింపలేదు."

"నిజమే. ఇప్పటికిఁగూడ నామె య[illegible] ప్రాయముతో నున్నది. కాని రెండుదినములను[illegible]

[illegible]చుచుండుటచే నామె మిక్కి[illegible] [illegible]న్నది. డాక్టరు [illegible] [illegible]ది. [illegible] శ్రీ [illegible] [illegible] [illegible]యు [illegible] [illegible]ము.

[illegible]యు [illegible] [illegible]ములలో [illegible]మంచి?"

[illegible]గవలెకాదు. మీరుగూడ మంచిసమర్థురాండ్రే! [illegible]రు [illegible] నర్సు[illegible]యుండుటమంచిదని [illegible]ది. ఎప్పుడేనాకి యనకుడిమో!"

[illegible] [illegible]న."

[illegible] [illegible]."

[illegible]" డాక్టరు వెళ్లగనే నరసింహారావు [illegible] నమ్ముటకై [illegible] సన్నాహాలేకి[illegible] [illegible] [illegible] ముకొని చూచుచుండెను. జానకి [illegible] [illegible] మిక్కి [illegible] [illegible] హృదయమును విదారింపుచుండెను. [illegible] వినలేక నరసింహారావు [illegible] [illegible]నికి వచ్చెను. ఇంతలో "కావు కావు" మను [illegible] వినఁబడెను. నరసింహారావు [illegible] [illegible]నట్లు సంతసింపుచు లోనికి వచ్చుచుండెను. [illegible] పరుగెత్తుకొనుచుఁ [illegible] [illegible] గారు! [illegible] నాఁడ[illegible]. నరసింహారావు [illegible]మను [illegible] [illegible] [illegible] యగుచు[illegible] వచ్చి [illegible] [illegible]ముగాఁ జూచుచుండెను. "అమ్మో [illegible] [illegible] కన్నులు [illegible]. [illegible]! [illegible]! అయ్యో! డాక్టరుగారిని [illegible] [illegible]." అను కేకలు వినఁ [illegible]. [illegible] నరసింహారావు [illegible] లోనికి వచ్చెను. సుందరి [illegible] నరసింహారావు [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]" అనెను. ఎవరు [illegible]! [illegible] [illegible]

[illegible] నరసింహారావు నాకేమి [illegible] [illegible] డాక్టరు [illegible] [illegible] వచ్చి [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] చేసెను. [illegible] దేవతలెవ్వరు [illegible] యిచ్చి [illegible] ముద్దరాండ్రి. [illegible] వచ్చిన పని. సకల [illegible] సంతసింపుచు నరసింహారావునద్ద [illegible] వెళ్లిపోయెను. పది నిముసములలో జానకి [illegible] నేత్రములువిప్పి [illegible] [illegible], [illegible] నిలుచుకొని నిలువఁబడియున్న సుందరి నవలోకించి "అమ్మాయీ! [illegible] [illegible] [illegible] నిరమ్ము." అనెను.

"అక్కా! నీవు చాల [illegible]ముగా నున్నావు. ఇప్పుడు మాట్లాడజాలవు [illegible] తాళి [illegible] కొని. వచ్చెను. నీవు [illegible] [illegible]ముగా బయలు[illegible]ము."

"అమ్మాయీ! [illegible] [illegible]. [illegible]. ఇప్పుడే తీసికొనిరమ్ము; శీఘ్రముగా [illegible] నిరమ్ము."

సుందరి దుఃఖపడుచు [illegible] నరసింహారావును పిలుచుకొని వచ్చెను. నరసింహారావు జానకి సమీపము నకువచ్చి తలవంచి "జానకీ! ఎందులకు [illegible]?" అనెను. నరసింహారావు వచ్చినప్పటికే జానకిముఖము [illegible] మునందినది. కన్నులు [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. అట్టి [illegible] జానకి [illegible]

ష్మ కూడాక చేసుకుంటే కేంది, "స్వామీ! నాకు ఎవరికి [illegible] అని కేయుకు [illegible] [illegible] [illegible] నా [illegible] [illegible] [illegible] నా కేంద్ర సెలవు. [illegible] యు నా తీ! ఎట్లు కాపాడెదవు! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కన్నులు తిరిగిపోయెను. "అయ్యో! అయ్యో! జానకీ! నన్నెంత భంగపుచ్చితి" [illegible] "అయ్యో అక్కా! మమ్ము విడిచిపోతివా! [illegible] భయపడితినో అంత మాపు [illegible] [illegible] శేదే! అయ్యో! నిన్నెట్లు [illegible] అమ్మ, అమ్మ [illegible] నీవెట్లు [illegible]" అని మస్గలముగా [illegible] కేలవాసెను.

"అమ్మా! జానకమ్మ [illegible]! పెద్దదానవు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఏమి కష్టము [illegible] [illegible] ఏమి [illegible] [illegible] కానిదే! అప్పుడే [illegible] అయ్యో! పిల్లలన్న [illegible] [illegible] అయ్యో! [illegible] పుట్టగన్న బిడ్డ [illegible] [illegible] నీ కాయువు లేకపోయెనా! జానకమ్మా! నీ [illegible]

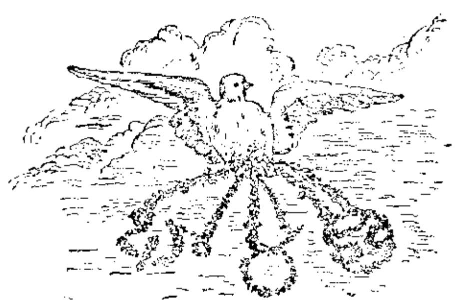
[illegible] [illegible] [illegible] అని [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] చేర్చెను.

బాలానందము

[illegible] [illegible] [illegible] గారు. బి. ఏ., బి. యల్.

...లు తమ్ముల నాకేల చందమామ!
[illegible] నేను [illegible] [illegible]?
...ము [illegible] ముద్దుల మూట! నాకు
...మున [illegible] [illegible]?
...[illegible] నీకేల మోము
...ములు [illegible] నిలుపనేల
...వినోదము చూపనేల నేను
...లవాడ! నీకేల విన్నదనము?—
...[illegible] నఖిలమించి
...[illegible] [illegible]
...ము నాను [illegible]
...[illegible] [illegible]
...ము నేను [illegible] నేలరాము?
...[illegible] [illegible] [illegible]
...[illegible] నిలచినాడ?
...[illegible] [illegible] [illegible]
...గానము వినుచు [illegible]?—
...[illegible] మాగాను మన [illegible]
...[illegible] వెన్నెలల [illegible]?
...[illegible] [illegible] [illegible]
...[illegible] [illegible] [illegible]
...[illegible] నింగి [illegible]
...[illegible] వెన్నెల చేరరాము?
..., [illegible] నాడుకొనుకొ?
...[illegible] [illegible]?
...[illegible] [illegible] [illegible]?

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible];
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
మాల్య [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

* * * *

[illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ముద్దు [illegible];
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible];
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
అనుచు [illegible] [illegible] మన
[illegible] [illegible] చందమామ!

[illegible]

[illegible] కొండ పోరాటాలలో [illegible] చేసి "నా [illegible] మన్య[illegible] అప్పగిస్తాను" అని [illegible]. వారి పోరాటాలలో నింపుకున్నారు. [illegible] చేసి [illegible].

[illegible] మాట్లాడాను. నాకు ఆధారాలు, [illegible] స్వామిని సేవించవచ్చు అనేక జాతుల [illegible] సమానులు [illegible] బ్రాహ్మణులకు [illegible] ప్రత్యేకంగా [illegible] కొందరు [illegible] బ్రాహ్మణులచే [illegible].

[illegible] "[illegible]" [illegible] బ్రాహ్మణుడు [illegible] శ్రీలు [illegible] బ్రాహ్మణులు [illegible]. [illegible] అప్పుడు [illegible] ప్రకాశం [illegible] అప్పుడు [illegible]

[illegible]

౨

[illegible]

౩

[illegible] ప్రకాశము [illegible] కేసు పెట్టిరి. [illegible] ప్రకాశము [illegible] [illegible] జరిగినదంతయును చెప్పెను. [illegible] ఇద్దరును [illegible] ప్రకాశము "ఇంకను [illegible]" అనెను. [illegible] పంతులు [illegible] పోయెను.

[illegible] ప్రకాశము [illegible]

"[illegible]"

"అలాగా [illegible] కేసు అయిందా?"

"[illegible] అని [illegible] కాని [illegible] తప్పులో నే పోయింది."

"[illegible] ఉంటున్నావా? [illegible] నే వచ్చింది"

"అది [illegible] పున్నారు [illegible] [illegible] యొరు [illegible] చూస్తున్నారు. కాకేసులో మీరు [illegible] ఆస్థీనత్వాన్ని సరించి [illegible] తెలుసుకుంటూవుంది. [illegible] నొసలు యుంటే [illegible] అపజయమునేది లేకుండా [illegible] యిస్తానని [illegible]. చాలామంది [illegible] ఏండా లిచ్చిన [illegible] కాకర [illegible] నాకి సరించి వుత్తీపద్వవలసి వచ్చేదు."

"తప్పు చెయ్యడానికి మీకు సాహసం [illegible]?"

"అదుగారు నేను మనవి చేసుకునేది. నేనుఅల్లరి బట్టలోనివాణ్ణి కానని నావిశ్వాసం. వీరేశలింగం పంతులుగారు నా గురువులు.—"

"బాగున్నాతావు!"

"కాని మీరు దాఖలు చేసిన కేసు—"

"నన్నేం చెయ్యమంటావు. నువ్విలా ప్రవర్తించావు"

నావుద్దేశాన్ని తమరు విమర్శించాలని కోరుతున్నాను. స్త్రీలను దేవులలో మనిషి సంఘం వారికేవులలో [illegible] దానికి మాన్తాను వాళ్లం పోటీలుపడ్డాము. అందుకు యౌవనం యొక్క స్వగ్రోత్సాహంలెప్ప వేరేమీ కారణాలు లేవు"

"అది స్వగ్రోత్సాహం అని నువ్వు చెప్పేటప్పుడు చాలా యిలాంటివి సంభవిస్తాయని నే నింకా చెప్పలేదం—"

"అంకే [illegible] ఫలం అలావుండకపోయినా ఆసమయంలో నావిషయంలో అలాగే జరిగింది"

"ముసలిపిల్ల సంఘంలో స్త్రీసంఘంలో అలా జరిగింది [illegible]. ఇంకేనా నువ్వు చెప్పేదేది?"

"సరేగా [illegible] అందుకు ఆసమయం [illegible] స్త్రీ [illegible] [illegible]

"స్త్రీలు [illegible] పురుషు[illegible] [illegible] ఏలాగయినా [illegible] [illegible]"

"[illegible] అయిన [illegible] [illegible]

"[illegible]"

"అని [illegible] [illegible]

"[illegible] నువ్వు చెప్పే దేమిటి?"

"జరిగిపోయిన సంగతికి [illegible] [illegible] జరిగిపోయింది [illegible] నేను. నా ప్రార్థన యేమంటే? [illegible] [illegible] [illegible] అవి దాఖలు చేస్తాను. కేసుతప్పించి [illegible] [illegible]."

"[illegible] [illegible]. కేసులు [illegible] [illegible]."

"ప్రయత్నిస్తే తమకు వ్యతిరేకం జర[illegible] [illegible] కార్యమయిపోవడం వరకు, నాభవిష్యత్తు [illegible] [illegible]. తమరు బాగా యోచించాలి"

దీక్షితులు దీనికి సమాధాన [illegible] [illegible] వీరేశలింగముపంతు లందుకొనిరి.

"దీనికి పర్యవసానం యేమిటి?"

"కొంతవేలదాకా జరిమానా [illegible] [illegible]. అధికారి తన యిష్టానుసరించి [illegible] [illegible] గాని, [illegible] [illegible]

"ముందు రుజువుకావాలన్నమాట."

"అంతే!"

"ముద్దాయీ యేవుద్దేశంతో [illegible] [illegible] [illegible] ఆవిషయం తేలవద్దా?"

"జరిగిపోయినదానికేమో [illegible] [illegible]

[illegible] ప్రకాశ [illegible] [illegible] సంగతంతా యిందాకానే మనవిచేశాను. [illegible] [illegible]. దీనికి సాక్ష్యమే [illegible]

[illegible] జరగవలసి [illegible]. క్షమించవలసిందనే [illegible] నా ప్రార్థన అని చెప్పెను.

"[illegible], [illegible], [illegible] [illegible]. ఆయింట్లో [illegible] వుంటే [illegible]. కాని ఆపిల్ల అన్న [illegible] [illegible]. అప్పుడు నీవాళ్లేమీ [illegible] [illegible]. పంతులుగారూ! అనేకొక్క [illegible] [illegible] అదిమీతో చెప్పడం నాకు యిష్టంలేదు; [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]—"

"[illegible]?"

"[illegible]?"

"[illegible] కేసు పక్కమొందికాదు. దానికి సంబంధం [illegible] [illegible] [illegible]. అయితే [illegible]?"

"మీ [illegible] ఆపిల్లకి [illegible]—"

ఈశబ్దము వినుటయే [illegible] ప్రకాశము [illegible] [illegible]. పంతులు ఉరికి

"అందుకోసమే నేను చెప్పనన్నాను"

"ఆపిల్లాదు అలా అన్నాడా?"

"అవును. [illegible] కావాలంటే అదొక్కటే మార్గం [illegible]."

"అందు కింకేవ్వరూ దొరకరూ?"

"[illegible]! పిల్ల [illegible]. చాలా తెలివైనది. చాలా నిశితమైనదని తెలుస్తాను."

"ఏమన్నారూ?"

"[illegible] తన్ను తాకినందుకు ఆపిల్ల చాలా [illegible] [illegible]"

"అయితే వాకవని చేస్తారా?"

"ఏమిటది?"

"ఆపిల్లను [illegible] మాతో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"

"దాని కేమి?"

"అయితే సరే."

ఇట్లుచెప్పి [illegible] సెలవు పుచ్చుకొని బయలు వెడెను. ప్రకాశముకూడ దీక్షితులకు నమస్కరించి బయలుదేరెను. [illegible] [illegible] [illegible] ప్రకాశమును పంపివేసి పంతులు తనతో [illegible] [illegible].

౪

దీక్షితుని [illegible] విని సానులందరును [illegible]. పంతులకు [illegible] [illegible] అందరు [illegible] [illegible] యొకరికి [illegible] తోచలేదు. రాజామణి బయలుదేరగా పెద్దవాతరుకూడ వెంట బడెను.

రాత్రి [illegible] [illegible]. అప్పుడే భుజించి వచ్చి పంతులు వెన్నెలలో [illegible] కూర్చుండెను. సానులు [illegible] నమస్కరింపగా ఆతను కూర్చుండ [illegible]; గాని [illegible] ఇద్దరును వినయమును [illegible] నిలిచియే యుండిరి. అందుకు పంతులు "లోకంలో జరిగే సంగతులు నాకు బాగా తెలుసును. ఎటువంటి వాళ్లుగూడా మిమ్మల్ని [illegible] తమకు అగౌరవమని భావిస్తారు. కాని నావుద్దేశం అది కాదు. నాయెదుట మీరు [illegible] నాకు అమర్యాదకాదు. [illegible] స్త్రీల గౌరవాన్ని [illegible] వుంది. అంచేతనే దేశం యిప్పుడిలావుంది. ఇంగ్లీషు దొరతనం రాబట్టిగాని లేకపోతే మనం యింకా [illegible] వుందుము. [illegible] [illegible] మీ [illegible] ప్రవేశపెట్టబడ్డారు. [illegible] చేయలేకపోయాము; కాని మంచి వుద్దేశంతో [illegible] మిమ్మల్ని గౌరవించడం నావిధి. ఒక్క నాభార్యతప్ప తక్కిన స్త్రీలంతా నాకు తల్లులూ, తోడబుట్టువులునూ. కనక మీరు [illegible] కూర్చోండి" అని చెప్పెను. చేయునదిలేక సానులు కూర్చుండిరి. "వీరేశలింగం పంతులుగారు యిలాంటివారా?" అని సానులు ఆశ్చర్యపడిరి. పంతు [illegible] రాజామణి తన కుటుంబపు సంగతు లన్నియు చెప్పెను. పంతులు యిట్లు చెప్పెను.

"నేనిప్పు [illegible] సంగతి చెబుతున్నాను. [illegible] [illegible] నువ్వు పెద్దదానవు. నీకు సంగతు

[illegible] తెలుసును. [illegible] [illegible] కట్టుకొని, [illegible], [illegible], [illegible] ఉన్నారు. [illegible] రంగనాయకి పెళ్ళి చేయడానికా [illegible]? ఆ ప్రయత్నంలో నా పురుషుడు [illegible] ఆమె వివాహిత [illegible] [illegible] కలసిన [illegible] [illegible] తోస్తావుంది."

"మాపిల్ల [illegible] వుంచేటానికి [illegible] తూ వుంటండి."

"అది [illegible]. యిప్పుడు [illegible]."

"ఇప్పటికే [illegible] అత్తగారు [illegible] [illegible] అక్కయ్యా అనేవారు."

[illegible] అనకారియైతే [illegible] ఏమిటి? రంగనాయకి [illegible] [illegible] కలదా?"

రాజామణి చెప్పగా [illegible] [illegible] పోయెను. ఈ ప్రస్తావము ఆమె చెప్పగా యింట నందరును తెల్లబోయిరి. రంగనాయకి మాత్రము యింకా [illegible] వినుటకు [illegible]. ఆమెను "భోగంపై [illegible] మాత్రం? [illegible] తప్పకా [illegible]" అనుమాట [illegible] [illegible] వచ్చెను. తోవనే ఆమె బయలుదేరెను. అది చూచి తక్కిన అక్కలు [illegible] బయలుదేరిరి. అందు [illegible] వారి సరసులు [illegible] [illegible] [illegible] కంగీకరించిరి.

వీరు వచ్చులోపల పంతులు రాజామణి [illegible] విషయములు చెప్పెను. రాజామణి [illegible] చాల [illegible] వాదించినది. "నానులు వుంటవేమా, మానవమా అంటే మానవునికి [illegible] సంఘము [illegible]; కాని నా [illegible] మీరు పెళ్ళి చేస్తానంటే మీరు చెప్పిన కారణాలన్ని [illegible]. [illegible] మీరు ప్రయత్నించవచ్చు [illegible] [illegible]. ఆమె యీమాటలు [illegible] [illegible] అందరును వచ్చిరి. అందరికంటెను ముందుగా రంగనాయకి [illegible] [illegible] పంతులు పిలువగా [illegible]. అందు [illegible] [illegible] పంతులు [illegible], రాజామణిని [illegible] "మీరు [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] వుంచేటంత [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యిందరు [illegible] [illegible]. [illegible] రంగనాయకి [illegible] [illegible]

పంతులు [illegible] క్రింద [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నిరువురు [illegible] ప్రారంభించిరి; [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నవరసలు ప్రారంభమయ్యెను. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. "[illegible] [illegible] [illegible] యిప్పుడెవరు [illegible] [illegible]?" అని [illegible]. "అనవసరం [illegible] [illegible] [illegible] యిలాగే [illegible]" అని యొకతె [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యింకొకతె యడిగెను. "[illegible] వుం[illegible] [illegible] [illegible] చూస్తూనే వున్నారు. [illegible] [illegible] బాగానే వున్నాయి" [illegible] [illegible] చెప్పెను. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రంగనా[illegible] [illegible] [illegible]. "ఇప్పుడు [illegible] [illegible] [illegible]" అని పంతులనగా అందరును [illegible] "[illegible] [illegible]?" అని యడిగిరి. [illegible] [illegible] "[illegible]" అని చెప్పెను. పంతులు [illegible] [illegible]. సానులకు [illegible] [illegible].

"నా ప్రయత్నం [illegible] [illegible] [illegible]?"

"చెప్పడాని కేంవుంది? [illegible] [illegible] [illegible]. అది యిదివరకే [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వుంటుందని నేను అనుకోలేదు"

"సరే."

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"

"[illegible]"

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] స్త్రీ [illegible], [illegible] స్త్రీ [illegible] [illegible] [illegible]"

"[illegible]"

"స్త్రీకి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] పెళ్ళి [illegible] [illegible] [illegible]"

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

"అవునండి."

"అయితే అసలు పెళ్ళి [illegible] [illegible] [illegible] ప్రజాపత్తి అని ఆపస్తంబాదు [illegible] [illegible]. ప్ర[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రమాణం అనగా స్త్రీగాని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] శ్రేష్ఠమైనా[illegible] [illegible]."

"అందుకు సందేహం వుంటుందా?"

"[illegible] [illegible] చెప్పగలరా? [illegible] [illegible] స్త్రీకి పురుషునికిగూడా [illegible] అని [illegible]. [illegible] పురుషుడు [illegible] [illegible] అంగీకరిస్తారు; కాని స్త్రీ [illegible] వుంటే [illegible] [illegible]. పురుషుడు ఎన్ని పెళ్ళిళ్ళు [illegible] [illegible]; కాని స్త్రీపునర్వివాహం [illegible] [illegible]. పురుషుడు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] స్త్రీని [illegible] [illegible] అనరు [illegible] స్త్రీకి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible]"

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రయత్నం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible]"

"[illegible] [illegible] [illegible] ప్రయత్నం [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రంగనాయకి స్త్రీకర్మం. [illegible] [illegible] పురుషత్వం నా [illegible] వున్నాను. [illegible] [illegible] వేశ్యా[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] తోయికా [illegible] [illegible] [illegible] రంగనాయకి [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] వేశ్యా[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] స్త్రీగాని పురుషుడు గాని వుండకూడదు [illegible] [illegible] [illegible] — అంటే [illegible] రంగనాయకి పెళ్ళిసంగతి [illegible] [illegible], [illegible] — తెలవకూడదు."

"నాకొకక్క తెలవకపోతే [illegible]!"

"తెలవకూడదనే నా ఉద్దేశం."

"అంతకాలం —"

"అప్పుడప్పుడు. [illegible] సంగతి మంచితనితో [illegible] చెప్పు. [illegible] [illegible] అయిందంటే [illegible] [illegible] వున్నాయి."

"[illegible]."

"[illegible] [illegible] [illegible]."

"[illegible]."

"సరే, [illegible] నేను చాలా సంతోషించాను. ఈశ్వరుడు మిమ్మల్ని రక్షిస్తాడు. రంగనాయకి [illegible] [illegible] అది [illegible] ప్రకాశం [illegible] [illegible]."

[illegible]

౫

[illegible]

"[illegible] ప్రస్తుతం [illegible]"

[illegible]

౬

[illegible]

[illegible] "మీకు తెలుసునో [illegible]" [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] చెప్పబడినవి [illegible] అనుభవించినారు [illegible]

[illegible] 'వివేకము [illegible]' [illegible] "[illegible] భావముల [illegible] [illegible] ప్రజ్ఞ [illegible] అంత త్వరలో [illegible] బ్రహ్మవర్చస్సులు [illegible].

సాయంత్రమైనది. అనుభవజ్ఞముతో పండితులు రాజామణి యింటికి వచ్చెను. ఆ యనుభవము [illegible] యున్న ప్రకాశమును చిన్నలు జలకమాడించి అలం కరించి [illegible] పెండ్లిపీట [illegible] ఆమె [illegible] సమీపమున నున్న గదిలో నుంచిరి. పండితులు [illegible] సమ్మతించి [illegible] వచ్చిన పెద్దల కందరికి [illegible] మిచ్చెను.

[illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] పెద్దకోడ, చిన్నకోడ, [illegible], కొందరు [illegible], రామదీక్షితుడు, పెద్దల సంఘములో తనుమాను [illegible] [illegible], మున్నగు [illegible] వచ్చిరి. [illegible] వది [illegible]; గాని లేనన్న అందును [illegible] వనలేదు.

[illegible]

[illegible] "[illegible]" [illegible]

[illegible] అయితే [illegible] ప్రకాశం [illegible]

[illegible] నాకు [illegible] సంబంధమునకు [illegible]. వాడే తనకు [illegible] రక్షించ వలసినదని [illegible] ప్రార్థిస్తున్నాను."

ఈ [illegible] తరువాత పోలీసు [illegible] వివాహమునకు సంబంధించినవారి [illegible] "[illegible] నేను [illegible]" అని చెప్పెను. రామదీక్షితుడు [illegible] సంగతులన్నీ [illegible], "[illegible] ప్రస్తా వన [illegible] నేను ఈ వివాహసందర్భంలో [illegible] ఆనందిస్తూ వధూవరు లను ఆశీర్వదిస్తున్నా"నని చెప్పెను. ఇంకను మరికొం [illegible] రాజామణి సమయోచితముగా [illegible] వచ్చిన [illegible] తన కృతజ్ఞతను తెలిపి [illegible] కోరెను.

ఈ [illegible] విని అప్పుడు నున్నవా [illegible]. అనేకులు [illegible] కానుకలు [illegible] ఇచ్చి "[illegible] ప్రకాశం [illegible] శ్రేయస్సు [illegible]" అని మాట యిచ్చెను.

[illegible] మాధవరావును, [illegible] బంధువులను [illegible] వచ్చినవారికి [illegible]

[illegible]

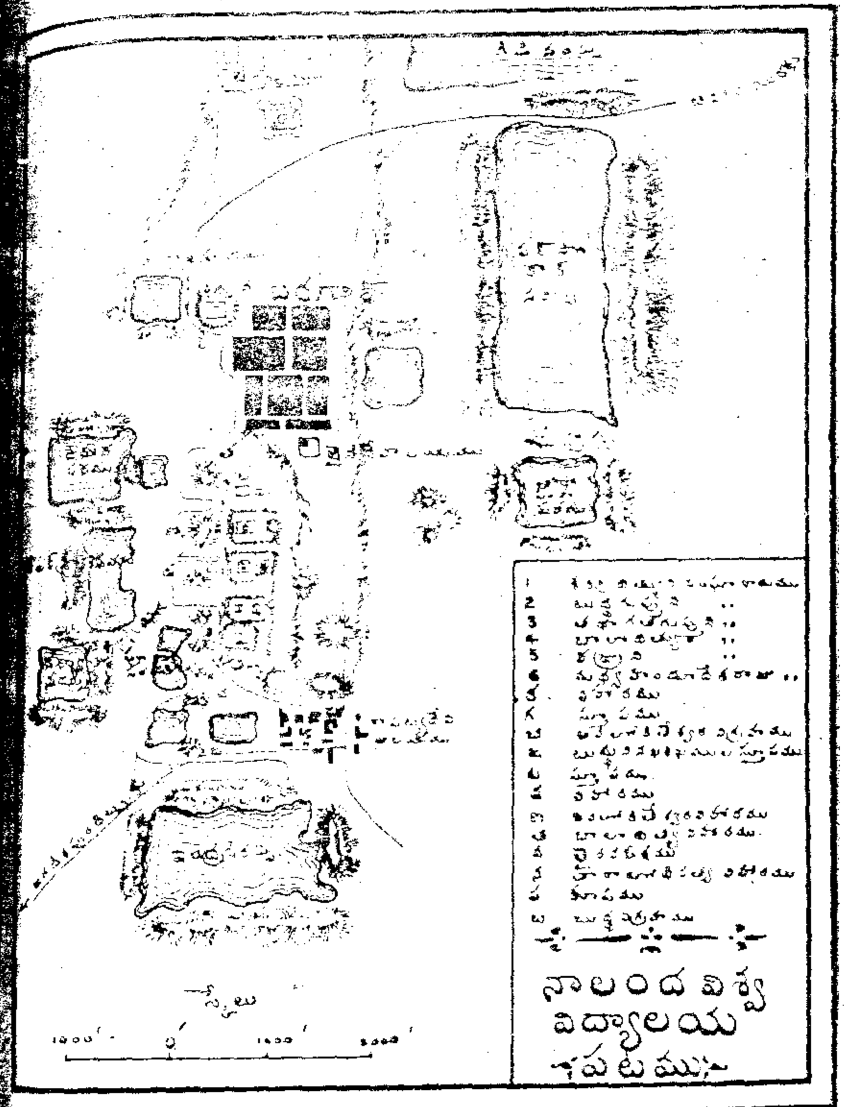
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

నాలంద విశ్వ
విద్యాలయ
పటము

11/26

గుణవతి

[illegible] రావు గారు, [illegible]

అది [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఆశీస్సులై [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

'గుణవతీ! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] పుట్టినవని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ను.'—

అనుచు రాజాప్రతాపుడు [illegible] [illegible]. [illegible] గుణవతి నాథు[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. కొంత సేపటి[illegible] [illegible] విప్పినాడను.

[illegible] మహారాజే ఇట్లు చెప్పె[illegible] 'ప్రాణేశ్వరా! విచారింపకుము. ఇంత[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ప్రాణప్రియా! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] రాజాప్రతాప [illegible] [illegible] కాదని.' అనుటకు రాజా[illegible] [illegible] చెప్పెను:

'గుణవతీ! నాజన్మములో మొదటి[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అదిప్పుడు [illegible]

"ప్రాణేశ్వరా! విచారింపకుము......"

[illegible] లేకనే [illegible] [illegible] [illegible] కూడ నాకింత విచారము కలుగ[illegible]. [illegible] కంచుకము [illegible]. కాని, [illegible]......అయ్యో......'

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] భూతములగును. [illegible] మాట [illegible] [illegible] లేక రాజాప్రతాపుడు [illegible] మూర్ఛవిడను డయ్యెను.

౨

అప్పుడు చిన్నితమ్ముడు [illegible] [illegible] లోనికి వచ్చెను.

గుణవతి.—చంపా! ఇప్పు డిక్కడ కేల వచ్చి[illegible]?

గుణవతి (ఒక్కనిముసమూర).—అమ్మా!

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

గుణ.—ఏమి నీవు [illegible] [illegible] [illegible]?

చంపా.—([illegible] [illegible] [illegible] తలవంచుకొని) [illegible] [illegible] [illegible] నేను వింటిని.

గుణ.—(కోపముతో [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?

చంపా.—అమ్మా! [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చేయుదు[illegible]. ఆ అతిథికి [illegible] [illegible] [illegible].

తోడనే రాణా కన్నులుతెఱచి లేచి ముని పన్యసలములు తిని ఆక
కూర్చుండి.

"తల్లీ, అతిథికి ఆహారమిచ్చెదవా?......"

'తల్లీ! అతిథికి ఆహార మిచ్చెదవా? ఎక్కడనుండి తెచ్చెదవమ్మా?' అని ఆత్రముతో నడిగెను.

'ఇప్పుడే వచ్చెద'నని చంపావతి వెడలి పోయెను.

సుందరసింగు ఏడ్చిఏడ్చి నీరసముచే దల్లియొడిలో నిద్రించెను.

ఒక గడియకు దరువాత చంపావతి రెండు చిన్ని రొట్టెముక్కలతో బ్రవేశించెను. రొట్టెముక్కలను జూచుటతోడనే రాణా ప్రతాపుని ముఖమున సంతోషము పుష్పించెను. సంతుష్టవదనముతో నాతడు.—

'తల్లీ! నీకీరొట్టెముక్క లెక్కడివి?' అని అడిగెను.

దానికి చంపావతి,

'నిన్నటి సాయంకాలము నా కాకలిలేక పోవుటచే వీనిని దాచిపెట్టితిని. నేటి యుదయ
సుందరసింగు ఏడ్చినప్పుడు పెట్టి
యని వీనిని భద్రపఱ
సింగు ఇప్పుడు నిద్రప
కావున ఈరొట్టెలను
దవు;' అని బదులు

ఈమాటలు విన
పుని హృదయమున
హాము పొంగి పొర
ప్రవహించెను. ఆతడ
కౌగిట బాదవిఱట్టి
భగవానుడు రక్షిం
ఆశీర్వదించెను.

3

ఆ రెండు రొట్టెముక్కలతో
ఆకలి తీరునా అనుసందేహ
దోచెను. క్రొత్తరొట్టెల నాతడ
పగలుగును? తమ్ముని యందున్న
కొలదిని తన ఆకలి చంపుకొ
దాచియుంచినది కావున ఆ రెండు
లైనను ఆపటకుటీరమున దొర
ముగా గావలయు నన్న చో
నా? ఈసంగతి రాణాప్రతాపుడ
చెవులలో నూదెను. ఆ గుసగుస
చంపావతి గ్రహించి,

'తండ్రీ! నాదగ్గర ఈరాగిడబ
వీనిని తీసికొనిపోయి పిండి కొని తె
తో క్రొత్త రొట్టెలుకాల్చి అతి
వచ్చును,' అనియెను.

ఆత్రముతో నారాగి డబ్బుల
ప్రతాపుడు దగ్గఱనున్న కొండప

...లకాలమునుండి ఏమియు...
...ర జాచుచున్న చంపావతి రా...
...తో కిందిగా నూరిపోయినవి.
...పుడు పిండి కొనితెచ్చెను...
...అతిథి బ్రహ్మాణుడు ...
...ర్యము చంపావతి ఆ పటకుటీరా
...గమున కనప్రాప్తి ...
...ఱచి అతిథిపూజకై సర్వ మాయత్త
...ముంచెను. ఆ అతిథికి నేటిని ...
...పాదలు కట్టుకొనియున్న ... కతని
...గంభీరముగ నుండెను. ఆకలిగొన్న
...ణుడు, 'తల్లీ!' అనుచు పటకుటీర
...ంపించెను. చంపావతి బయటకు
...పై గూర్చుండుమని కోరెను. ఆనీ
...డు,

...! ప్రతాపసింహ మహారాజు ...
...ను?' అని అడిగెను.

—ఆర్యా! ఆయన మా నాయన
అతిథిపూజకు న న్నాయన నియ
...ను.

...చెప్పుచు నాహారము గొని తెచ్చు
...ని కరిగెను. అప్పుడా అతిథి మొగమున
సంతోషచిహ్నము తొంగి చూచు
... భూర్జపత్రమున పది చిన్ని రొట్టె
...ంచి ఆమె అతిథిముందర నుంచి దొ
...మంచినీళ్లు తెచ్చియిచ్చెను. అతిథి
...మును గైకొనదొడగెను.

...తి.—(వినమితవదనయై) మహానుభా
...! మా కటికిదరిద్రమునలన నీకిట్టి
...య్యరొట్టెముక్కలు పెట్టవలసి వచ్చె
... మీరు ... రుచించునా.

"మహానుభావా! మా కటికిదరిద్రమునలన...రుచించునా"

అతిథి.—రుచింపకేమి? తల్లీ! ఆకలి గొన్న వానికి రుచులతో నిమిత్తము లేదు.

రెండుమూడు నిమిషముల తరువాత అతిథిఆహారమును ముగించిలేచి రాత్రివచ్చి రాణావారి దర్శనము చేతునని చెప్పి వెడలి పోయెను. అతిథి విష్క్రమము తల్లిదండ్రులకు నివేదించుట కామె సంతోషవికాస వదనయై లోని కరుగుచుండెను. రెండురోజులనుండి ఆహారము ముట్టియెఱుగనిది అగుటచే నామెకు నీరస మెక్కువై పోవుచుండెను. అంతలో నామె లోపలి కడపయొద్ద స్పృహతప్పి పడి పోయెను.

౪

కనుచీకటివేళ. మర్మరధ్వనితో మంద వాయువులు ఆరణ్యసంచార మొనర్చుచుండె

న. చిక్కి శల్యమైయున్న చంపావతిచాపపై బరుండియుండెను. సుందరసింగు మేలుకొని యుండెను.

ప్రతాపు — (నిస్పృహా తెల్పు స్వరమున పలికెను) 'ఓ! భగవానుడా! నా కొరకు నీవు చలపెట్టిన పరీక్షలనుండి నాకు విముక్తి లేదా? అతని సంకల్పము నెరవేరునా?' అనెను.

సుందరసింగు — అమ్మా! అక్క ఇట్లు ఏల మూలుగుచున్నది?

గుణవతి — (కన్నీరు తుడిచికొని) నాయనా! నిద్రపోవుచున్నది.

అంతటను నిశ్శబ్దము విరాజమానమై యుండెను.

మరల రాణా గుణవతితో నిట్లనియెను:

'అక్బరు పాదుషా ప్రత్యుత్తరమే వచ్చినది. ఆతని అధికారమును ఒప్పుకొని వచ్చినచో నన్ను స్నేహితునికంటె ఎక్కువగా జూచెదనని యాతడు ఉత్తరమున వ్రాయుచున్నాడు. నా నిస్సహాయ స్థితిజూచి ఆతనికి జాలి కలుగుచున్నదనియు, తిన తిండి లేక అల్లాడుచున్న నా బిడ్డలను చూచియైన తనతో సంధి కావించుకొని నేపనరు మాత్రము తన అధికారము నంగీకరింపవలసినదనియు ఆతడు చెప్పుచున్నాడు. ఈమాటలు ఆతని నోటి నుండి నాయదృష్టము వచ్చినట్లుగా వచ్చినవనియు, అతనుగా . . . . కాని ఇకనుండు వారికేవి . . . నను చెప్పపెట్టరనియు తలచుచు . . . వ్రాయుచున్నాడు.'

అప్పుడు పటకుటీరాభ్యంతరము నుండి సన్నటి విన వచ్చెను. ప్రతాపు . . . — 'ఎవరువారు' అని . . . ప్రత్యుత్తరము రాలేదు.

'మండుటాకుల మర్మరధ్వని' అని గుణవతి అనియెను.

'అక్బరు పాదుషా నిజముగా . . . హృదయుడు' అని ప్రతాపు డని . . .

"ఆహా! నీవు అక్బరుపాదుషా దయార్ద్రహృదయమును కనుగొంటివి...."

సీసము కరిగించి చెవులలో . . . కాలుచు చంపావతికి, ఆమాటలు . . . చుకొని వచ్చుచున్న సీసమునకు . . . ఆమె ముందేతు లాధారముగా లేచి: ' . . .! నీవు అక్బరుపాదుషా దయార్ద్రహృదయమును కనుగొంటివి. శేషు అవనికెవ . . . నా . . . . రసపుత్రుల స్వాతంత్ర్యము . . . నాటికి అస్తమించునని స్వప్నమును. రసపుత్రుల స్వాతంత్ర్యలక్ష్మిని . . . నకిచ్చునంతటి నాయన కోను . . . తిండిలేక అల్లాడుచున్న బిడ్డల . . . విచారించు చున్నారా? రాణా . . . నము ఆతని ఆదరణ గడ్డిపరకగా . . . అక్బరు గ్రహించుగాక! . . . యుద్ధము నాత డింకెలా మఱచి . . . లు?'

. . . మాటాడలేక పోయినది. . . . పై వాల్చినది. ఆశ్చర్యచకితులై . . . గుణవతియు చూచుచుండిరి.

. . . ప్రతాపు డిట్లనియెను:

' . . . నా . . . ద్ర దేహమున . . . యున్నంత . . . నేను. చిత్తూరునకై పోరె . . . శపథము చేయుచున్నాను. రాజ . . . స్వాతంత్ర్యరక్షణమునకే నా జీవితము . . . ముగించుకొనెదను. శోకాగ్నిని పొలి . . . నిట్టి . . . తౌన మున్న . . . అక్బరు . . . దుషా నన్ను జయించుట కలలోని వార్త.'

'నిజ మన్నది' అని చంపావతి క్షీణస్వరమున పలికెను.

'నిజమన్నదే' అని యప్పుడు నొక గంభీర స్వరము వినవచ్చెను. అంతనే అక్బరుపాదుషా లోనికి . . . బడెను.

చంపావతి — 'ఎవరది?' అనియెను.

'ఓ, ప్రతాపసింహ మహారాజా! నీకో ర్షము నన్ను పూర్తిగా లోగొన్నది. నీవన యటువంటి వీర దేవతల పుట్టుకచే . . . నీ భారతవర్షమంతయు . . . కొంతకు పవిత్రము . . . ము. చంపావతి దేశభక్తి, ఆత్మగౌరవము . . . మానము. నీపై . . . ఇక నే నజయ ముల నెదుర్కొనజాలను.' అని అక్బరనియెను.

బాష్పపూర్ణములగు నేత్రములతో వా . . . లను జూచుకొనిరి. అప్పుడు చంపావతి ఒకసారి కదలెను. అంతటితో నామె అవయవచలనము, హృదయస్పందనము కట్టుబడి పోయెను.

11/26

ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతినైతిని

[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
చిత్తు[illegible] చేరెదే [illegible]!
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతినైతిని.

అఖిల[illegible] [illegible]త్త్వమై యనేయ
మై [illegible] [illegible] విశ్వమై యనంత
[illegible] యోగిజనవిదిత[illegible]
[illegible] మధి భవదాకృతి[illegible]
తెలియ [illegible] తెన్నయుం జెప్ప నలవ[illegible]
నంగ [illegible] ప్రేమఁ గనంగ
మానవు[illegible] శక్యమే మహితచరిత!
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతినైతిని.

[illegible] జగతికి వేగఁ దెలుప
[illegible] నిన్ను నియమించితే మొ [illegible]?
[illegible] భావ
మెట్లు [illegible] మా [illegible]?
ప్రేమ[illegible] పెరుగఁ జేసి
[illegible] నిగ్రజనుల[illegible]
మాన్యశీల [illegible] నాదరింతు
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతినైతిని.

భూ[illegible]పూర్ణ[illegible]
మా[illegible]
[illegible] కాంతి పూరములఁ [illegible]

[illegible]
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతినై[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతినై[illegible]

[illegible] సుఖప్రవృత్తి
[illegible] బాధర [illegible] చలిం[illegible]
[illegible]
[illegible]
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతిన[illegible]
కోమలలతికా దేహవై [illegible]
హాసవై [illegible] కురంగ
నేత్రవై కీరవాణివై [illegible]
ప్రేమశాంతరసములు [illegible]!
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతిన[illegible]

[illegible]
[illegible] సుమసౌ[illegible]
[illegible] సౌకుమ[illegible]
[illegible]
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతిన[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ప్రకృతియోగిని! నిను గాంచి సుకృతిన[illegible]

తులసి మొక్కలు

[illegible]

[illegible] మనగ [illegible] నందమువారి రేవులో తేలి[illegible] [illegible] అక్కడికి [illegible] అందము[illegible] [illegible]? [illegible] నిక్కచ్చిగా [illegible] "[illegible]" అని నలుగురైదుగురు విద్యార్థులు [illegible]; [illegible] "[illegible] పందెం లేమిటిరా! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ఏం [illegible]?" [illegible] అంగీకరింపకపోగా [illegible]

[illegible] నలుగురు ముందుకువచ్చిరి. "పందెమే" "[illegible]" అనుకున్న [illegible] పైవారిలో [illegible] [illegible] ఒక్కసారి [illegible] [illegible] [illegible] నందమువారిరేవు [illegible].

[illegible] "[illegible]" [illegible] అని పలు[illegible]. మరి [illegible] నింకొక్కడును. [illegible] మరియొక్కడును [illegible].

అది మాఘమాసము. నాడు ఆదివారము. [illegible] సేవింపవచ్చి అనేకజాతుల [illegible] నందమువారి రేవులో స్నానములు చేయుచుండిరి. [illegible] బ్రాహ్మణులపని చాలకోరి [illegible] [illegible]. తక్కువజాతి [illegible] కొందరు [illegible] [illegible] బ్రాహ్మణులచే [illegible]

సాహసముగల విద్యార్థులు కొందరు [illegible] [illegible] స్త్రీల [illegible] [illegible] [illegible]. అందరును ప్రకాశ[illegible]

[illegible]
"[illegible]"
ప్రకాశ[illegible]
[illegible] "[illegible]"
[illegible]. "[illegible] అక్కడ[illegible]
[illegible] ఉన్నావు?" అని [illegible]
[illegible] "[illegible]" అని [illegible]
[illegible].

[illegible]
"[illegible]" [illegible]. [illegible]
[illegible] "[illegible]" అని [illegible].
ఒక బ్రాహ్మణుడు సంకల్పము చెప్పుచుండగా స్నానము చేయుచున్న [illegible] "అమ్మాయి" అని [illegible] నీటిలో మునిగెను. [illegible] [illegible] ప్రకాశ[illegible] [illegible].

[illegible] పెద్ద [illegible]. "[illegible]" అని [illegible] బ్రాహ్మణుడు [illegible]. [illegible] స్త్రీలు [illegible]. "[illegible]? [illegible] బ్రాహ్మ[illegible]. [illegible]?" అని [illegible] "[illegible] [illegible]? [illegible] మాపిల్లని[illegible]?" అని [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible]. అక్కడనే యున్న యామె [illegible] [illegible] ప్రారంభించెను. బాలిక [illegible] [illegible]. ప్రకాశ[illegible] [illegible]. అప్పుడు [illegible]

నున్న విద్యార్థులలో నొకడున్ను జరిగిన సంగతి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] పోలీసులు [illegible] కొనివచ్చి "అనవంతాలు [illegible] పవర్యేరికి" అని రొను. పోలీసులు: "ఏంచని [illegible]?" అని [illegible] పలుతో నడుగగా "అలా [illegible] వూరుసం [illegible] [illegible]?" అని మొకిపడిన బ్రాహ్మణుడు [illegible] మీద [illegible]. అప్పుడు ప్రకాశము "నేను [illegible] చాలాతక్కువ; కాని యిది [illegible]పూర్వకంగా [illegible] లేను. ఈసమయంలో యిక్కడ యింటిమంచి [illegible] స్నానంచేస్తూవుండాలన్న [illegible] నాకు కలగలేదు. ఇక జరిగిపోయినదానిని గురించి యేమనుకున్నా ప్రయోజనం లేదు, కనక నేను న్యాయమైన మారుమాపాయలూ [illegible] కిచేస్తాను. క్షమించు" అని చేతులుజోడించుకొని పలుకగా బాలిక ఓడియపకి మొగము ప్రక్కకు త్రిప్పికొని రొను. ఆమెతల్లి అంగీకరించబోయెను; గాని [illegible] [illegible]మాపాయలా? ఎవడికావాలి? బంకోలు పంపించేస్తా జూడు నిన్ను. ఇంకా చూస్తారేమయ్యా?" అని [illegible] సులను హెచ్చరించెను. కేసు కేసంటా కేసుకోవాలంటే పిల్ల కయినందరిచ్చి [illegible] సమాధానం చెప్పకో" అని పోలీసులను తెచ్చిన యువకు [illegible]రొను. "అయిను వందలుకాదు. వెయ్యిరూపాయలు యిచ్చుకొని [illegible] [illegible] ఖైదు చేయించినా పాపంలేదు [illegible]. ఆపిల్లకి [illegible] రూపాయలిస్తానన్నావు. [illegible] గంటనుంచి [illegible] దించుకున్న డబ్బులు అయిను [illegible] పాయలు తప్పైగా [illegible] లోవుండగా నీమూలాన్ని గోదావరిలో పడి[illegible]యాయి; మరి నామాట యేమంటావు?" అని యాబ్రాహ్మణుడు తొందరజువ్వవలె లేచెను.

విచారణ చేయగా ఆబాలిక వేశ్యయని తేలెను. పైనున్న విద్యార్థులలో నొకడు "మారురూపాయలిస్తా నంటుండగా యింకా పెక్కువెక్కు యేమన్నుం [illegible] భోగంపిల్లా?" అనియెను. దానిమీద నామెయన్న [illegible]పడి "పనికిరాను. [illegible]మకి తీసుకుపదండి" అని పట్టుపట్టెను.

[illegible] తమకు తెలను. "[illegible] [illegible]. "[illegible] ప్రకాశం, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]" అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] పోయిరి. ఆబాలిక అన్న యును [illegible] విద్యార్థు లందరును, పోలీసులును [illegible] [illegible] [illegible]. ఆబాలిక, [illegible] మున్న స్త్రీలు [illegible]పోయిరి. ఇదియం[illegible] మన్న యొకవృద్ధబ్రాహ్మణు [illegible]తుపు [illegible]! [illegible] తప్పకా[illegible]?" [illegible] [illegible]. అనాటి ఆబాలిక [illegible] [illegible].

౨

రంగనాయికి — ఆబాలిక [illegible] [illegible] చేరి [illegible]బట్టలు కట్టుకొనునప్పటికి [illegible] మంది చేరిరి. ఆమెతల్లియగు రాజామణి [illegible] చెప్పెను. పెద్దక్క "రంగమ్మ [illegible] దానినుండే లింకా[illegible]టూనే వున్నా[illegible] పోలీసులను తెమ్మనిన రెండవయక్క "అం[illegible] [illegible]. కోనసీమజట్టులావుంది. లేకపోతే అం[illegible] రు" అనియెను. మూడవయక్క "నాబాపని[illegible] పిల్ల [illegible]తోం" వన్నాను చూశా[illegible] ములిగివచ్చినవాడు అతిగేవుంటగా పైనున్న[illegible] పన్నారు. అందర్నీ ఖైదుచేయిస్తే మంచి[illegible] నాల్గవయక్క "కేసూవద్దు గీసూవద్దూ. [illegible] సకి [illegible] పడుతారు" అనియెను. అందరు [illegible] ముల నవిరి. రుసరుసలు, విసవిసలు, ప్రగల్భ[illegible] చెలరేగెను. రంగనాయికకు "భోగంధై తేమ్మ[illegible] గినన్నీ. తప్పకామా?" అనుమాట ఖంగుఖంగున[illegible] నట్లయ్యెను. ఈస్థితిలో [illegible]వచ్చి "వా[illegible] నాకేం? ఖైదులోపెట్టించేస్తా చూడు"మని య[illegible] [illegible]. "ఏమయిన"దని యొకసాని యనగా "[illegible] పేరూ, అన్నీ రాసుకుని విడిచిపెట్టేరు. రేపు కేసు[illegible] తారు" అని [illegible] బదులుచెప్పెను.

[illegible]యింటికి వారు [illegible]పోయిరి. [illegible] [illegible]నప్పటికి రంగనాయికి [illegible] [illegible]—

[illegible]నము]

[illegible], [illegible] [illegible], [illegible] వచ్చిరి. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" అని [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] చేయవలెను అంటే, ఇంకను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], "[illegible] [illegible]?" అని [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "యిప్పుడు [illegible] [illegible]?" [illegible] మనుముకొనిరొను.

[illegible] చెయ్యి [illegible] [illegible]తేనా" [illegible] వినుకొను[illegible]. బ్రాహ్మణుడు "[illegible] [illegible]" అనగా [illegible] "అసలు [illegible] [illegible] [illegible] పాపం" అనిరొను.

[illegible]జామణి బ్రాహ్మణునితో ఏదో చెప్పబోవు [illegible] రంగనాయిక "[illegible]యితే యింటి లోపవా? [illegible] సానరిక" అని చివాలున లోపలకు [illegible] అందరును [illegible] మొగములు చూచుకొనిరి. [illegible] తనగదికి పోయెను. లక్కినవా రంపరును [illegible] రంగనాయిక [illegible]మును గురించి [illegible] [illegible] [illegible]పోయిరి.

[illegible]జామణి శయ్యమీద బోరగిలపడి పడుకొని [illegible] "రంగా"యని పలుకరించెను: కాని పలుకలేదు. "ఇంత [illegible] అయితే యెలా" [illegible] రాజామణి ప్రక్కలో పరుండగా రంగ [illegible] మొగముమాత్ర మివ్వలకు త్రిప్పుకొని "నేను [illegible] సానరికం. నాకు పెళ్లిచేసెయ్యి" అని [illegible]యథాశక్తిగ పరుండెను. ఆమాటవిని [illegible] [illegible] ఆలోచనాధీన యయ్యెను.

రంగనాయిక పదునాలుగేండ్ల బాలిక. రజస్వ [illegible]యూరుమాసములైనది. ఇంకను కన్నెరికము కా[illegible] [illegible] వీణావాదనము నేర్చుకొనుచున్నది. అక్కల [illegible] [illegible] కొకవరుని కుదుర్చుటలో [illegible] [illegible] [illegible] కన్నెరికము చేసుకొనుటకు [illegible] అంగీకరించెను;

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రత్యాఖ్యానములు చేయు [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]. అయినను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] అక్కలన్నె [illegible] [illegible]. అందువలన [illegible] [illegible] "[illegible] అయితే [illegible]గా నే [illegible] [illegible]" అనీ, "[illegible] నే [illegible]" యనుచుండుట [illegible] [illegible] "[illegible]. వచ్చినంతలో నే [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. అసలు నేను [illegible] బ్రాహ్మణ్ని [illegible] [illegible] [illegible] బతుకుతాను" అనుచుండును.

3

మరునాడు పోలీసులు ప్రకాశముమీద కేసు పెట్టిరి. [illegible] ప్రకాశము కాలేజిలో [illegible] [illegible] నుండగా నోటీసు ఇప్పించెను. [illegible]"యేమి" [illegible] [illegible] ప్రకాశము జరిగినదంతయు చెప్పెను. [illegible] యొక్క [illegible] చెప్పుమన్న వీరేశలింగము పంతు [illegible] [illegible] దొరయంతయు చెప్పెను. ఇద్దరును ఒక్క క్షణము నిశ్శబ్దముగా నుండిరి. "నాతో చెప్పావు కాదే మి?" యని పంతు లడుగగా ప్రకాశము "ఇంతవరకు వస్తుందనుకోలేదు" అనియెను. [illegible]గంభీరముగా [illegible] పంతులు ఆమాపుల నందుకొని వెడలిపోయెను.

వాయిదా రేపనగా ప్రకాశము పట్టిను [illegible] [illegible] రామదీక్షితుని యింటికి కరిగెను. అప్పటి [illegible]పుడే వీరేశలింగము పంతులు వచ్చియుండెను. ప్రకాశము నమస్కరించి యిట్లు [illegible]డెను.

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నేను [illegible]—"

“అలాంటి పని చేశావేమి అబ్బాయీ?”

“నేను ... అది ... సంబంధం; ... జరిగిపోయింది ... తప్పులోనే చేరుతుంది”

“ఇంకా వింతగా అంటున్నావా? పెద్దపెద్ద నే పడింది”

“అది విలువతిలేని పుడు. పెనిక్కూడ ... రోజు సీనియరు తరగతి చదువుతున్నాను. ఈ కేసులో మీరు దాఖలుచేసిన ప్లయింటు చూసేగా నా కనిష్ట్యత్వాన్ని సరించి చాలా సంతోషం కలుగుతూవుంది. నాలుగో తరగతి మొదలు యింతవరకూ అపజయమనేది లేకుండా యేకా యిటాకీని పైకివచ్చాను. చాలామాట్లు తమరుగూడా నాకు చందా లిచ్చివున్నారు కనక నా జీవితాన్ని సరించి మళ్లీచెప్పవలసిన పనిలేదు.”

“తప్పుచెయ్యడానికి ఓదాసాదా భేదంవుందా?”

“అదినాను నేను మనవి చేసుకునేది. నేనుఅల్లరి జట్టులోనివాణ్ణి కానని నావిశ్వాసం. వీరేశలింగం పంతులుగారు నా గురువులు.—”

“బాగుపడతావు!”

“కాని మీరు దాఖలుచేసిన కేసు—”

“నన్నేం చెయ్యమంటావు. నువ్విలా ప్రవర్తించావు”

నావుద్దేశాన్ని తమరు విమర్శించాలని కోరుతున్నాను. స్త్రీవరుసేవులో మునిని సుండువారిరేవులో తేల దానికి మాక్లాసువాళ్లం పోటీలుపడ్డాము. అందుకు యౌవనంయొక్క వ్యగ్రోత్సాహంతప్ప వేరేమీ కారణాలు లేవు”

“అది వ్యగ్రోత్సాహం అని నువ్వు చెప్పేటప్పుడు దానివల్ల యిలాంటివి సంభవిస్తాయని వేరింక చెప్పడం—”

“అంతేనా ఫలం అలావుంటుందనే పోయినా ఆసమయంలో నావిషయంలో అలాగే జరిగింది”

“ముసిగిపెళ్లి తేలపంలో స్త్రీసంఘంలో అలా జరిగించినావు. ఇంతేనా నువ్వుచెప్పేది?”

“సరిగా అంతేనండి. ఆసమ...
అంటుందిస్త్రీలు ... గ్రహిం...

“స్త్రీలు కాకపోతే పురుష...
...తే పనివుంటుంది. ఏలాగయినా ...
బ్బు పంచాయతీచేసుకోమంతప్పే”

“తప్పే అయింది, కనకనే పశ్చా...

“విప్రాః పశ్చాద్బుద్ధయః”

“అది జాతి కంతకీ చెందిన క...

“ఇంతకీ నువ్వుచెప్పే దేమిటి?”

“జరిగిపోయిన సంగతికి ప...
నాలా జరిగిపోయిందో మనవిచేశాను. ...
చేశాను. నాప్రార్థన యేమంటే? అప...
నూరురూపాయలు గెలిచాను. ఆ...
దాఖలు చేస్తాను. కేసుతప్పించి నన్ను...
తమరు.”

“కోరిక మంచిదే. కేసులు రాజీ...
పుద్దేశం.”

“ప్రయత్నిస్తే తమకు వ్యతిరేకం జర...
కం రికార్డయిపోవడం వకటే, నాభవిష్యత్తు...
వనం వకటేనీ. తమరు బాగా యోచించాలి”

దీక్షితులు దీనికి సమాధాన మా...
పగా వీరేశలింగముపంతు లందుకొనిరి...

“దీనికి పర్యవసానం యేమిటి?”

“రెండువేలదాకా జరిమానా రెండే...
కమూనూ. అధికారి తన యిష్టానుసరి...
లోయేదో వకటిగాని, రెండూగాని విధించ...

“ముందు రుజువుకావాలన్నమాట.”

“అంతే!”

“ముద్దాయీ యేవుద్దేశంతో ప్రవంగా...
గిందో ఆవిషయం తేలవద్దూ?”

“జరిగిపోయినదానికేమో కేవంతొసా...

ఆసమయమున ప్రకాశ మందుకొని “...
గిన సంగతంతా యిందాకానే మనవిచేశాను. ...
... తెలుస్తాను. దీనికి సాక్ష్యమే ...

...రి జరగతేవని వాదింపను. క్షమింపవలసిందనే
...నీ నాప్రార్థన అని చెప్పెను.

...ష్టసుఖాలూ, లాభనష్టాలూ, మంచిచెడ్డలూ
...లాలోను. అయింట్లో క్లాపెత్తనం వుంటే
...జరుగుతుంది. కాని ఆపిల్ల అన్న చాలా
...గా వున్నాడు. అప్పుడు నీవాళ్లేమీ భోగం
...ంచారట. పంతులుగారూ! అదొక్కమాట
... అవిమీతో చెప్పడం నాకు యిష్టంలేదు;
...మా అంగీకరింపలేను. రాజీకి అదొక్కటే
...రు. ఆపిల్లాడు—”

...ేమన్నాడూ?”

...ెప్పమంటారా?”

...చ్చినకేసు సన్నమైనదికాదు. దానికి సంబం
...ోచనలు తగినట్టుగానే వుంటాయి. అయినా
...కేమి?”

...మీశిష్యుడు ఆపిల్లకి కన్నెరికం—”

...శబ్దము వినుటయే తడవుగ ప్రకాశము శ్రీ
...చి చెవులుమూసికొనియెను. పంతులు ఉలికి

“అందుకోసమే నేను చెప్పనన్నాను”

“ఆపిల్లాడు అలా అన్నాడా?”

“అవును. రాజకావాలంటే అదొక్కటే మార్గం
ట.”

“అందు కింకేమ్వరూ దొరకరూ?”

“లోటా? పిల్ల దీపంలావుంది. చాలా తెలివైనది.
చాలా నిశితమైనదని తలుస్తాను.”

“ఏమన్నారూ?”

“పరపురుషుడు తన్ను తాకినందుకు ఆపిల్ల చాలా
...పడుతోంది”

“అయితే వకపని చేస్తారా?”

“ఏమిటది?”

“ఆపిల్లతల్లిని మాతోటలోకి వకమాటు పంపించ
...రా?”

“దానికేమి?”

“అయితే సరి.”

ఇట్లుచెప్పి పంతులు సెలవు పుచ్చుకొని బయలుదేరెను. ప్రకాశముగూడ దీక్షితులను నమస్కరించి బయలుదేరెను. రాత్రి పదిగంటలకు నన్నులో ప్రకాశమును పంపివేసి పంతులు తనతోటకు వెడలిపోయెను.

౪

దీక్షితుని వర్తమానమును విని సానులందరును వెల్లిపోయిరి. పంతులుకు వేశ్యలనిన బద్ధవైరమని అందరు ఎరుగుదురు ఎందుకో యెవరికి నేమియు తోచలేదు. రాజామణి బయలుదేరగా పెద్దకూతురుగూడ వెంటబడెను.

రాత్రి యెనిమిదిగంట లైనది. అప్పుడే భుజించి వచ్చి పంతులు వెన్నెలలో పడకకుర్చీమీద కూర్చుండెను. సానులు వచ్చి నమస్కరింపగా ఆతను కూర్చుండబోతెను; గాని తల్లికూతుళ్లు ఇద్దరును వినయమును జూపి నిలిచియే యుండిరి. అందుకు పంతులు “లోకంలో జరిగే సంగతులు నాకు బాగా తెలుసును. ఎటువంటి వాళ్లుగూడా మిమ్మల్ని కూచోమనడం తమకు అగౌరవమని భావిస్తారు. కాని నావుద్దేశం అది కాదు. నాయెదుట మీరు ఆకుర్చీలమీద కూచోడం నాకు అమర్యాదకాదు. ప్రస్తుతం హీంసాసంఘం స్త్రీల గౌరవాన్ని వరిచిపోయి వుంది. అంచేతనే దేశం యిప్పుడిలావుంది. ఇంగ్లీషు దొరతనం రాబట్టిగాని లేకపోతే మనం యింకా అధోగతిపాలై వుందుము. నోరుమాలిన వయస్సులో మీ కీపాడు వృత్తిలో ప్రవేశపెట్టబడ్డారు. మీవృత్తిని నేను సహ్యించుకుంటాను; కాని మంచి వుద్దేశంతో కబురుపంపించాను గనుక మిమ్మల్ని గౌరవించడం నావిధి. ఒక్క నాభార్యతప్ప తక్కిన స్త్రీలంతా నాకు తల్లులూ, తోడబుట్టువులునూ. కనక మీ రాకుర్చీలమీద కూచోండి” అని చెప్పెను. చేయునదిలేక సానులు కూర్చుండిరి. “వీరేశలింగం పంతులుగారు యిలాంటివారా!” అని సానులు ఆశ్చర్యపడిరి. పంతు లడుగగా రాజామణి తన కుటుంబపు సంగతులన్నియు చెప్పెను. పంతులు యిట్లు చెప్పెను.

“నేనిప్పు డొకసంగతి చెబుతున్నాను. ఉలికిపడకండి. రాజామణీ! నువ్వు పెద్దదానవు. నీకు సంగతు

లన్నీ తెలుసును. [illegible] [illegible] [illegible] ంపే కష్టమో, సుఖమో, [illegible], నష్టమో అనుభవిస్తూ వున్నావు. కనక రంగనాయికను పెళ్ళి చేయకూడదూ? అప్రయత్నంగా నాక పురుషుని తన్ను తాకినందుకు ఆమె విచారిస్తోందని చెబుతున్నావు. సంసారికి వుండవలసిన శీలస్థైర్యం ఆమెకు పూర్తిగా వున్నట్లు నాకు తోస్తూవుంది."

"మాపిల్ల [illegible] వుండడానికే మున్ముందు పనుతూ వుండండి."

"అది శుద్ధాబద్ధం. యిప్పుడడిగి చూస్తా."

"ఇప్పటికీ నానికదే అభిప్రాయమండి. కావలిస్తే [illegible] అడిగిచూడవచ్చు."

"[illegible] నాకలాంటి అవకాశంయిస్తే యింకేమిటి? రంగనాయిక నిప్పు డిక్కడికి రప్పించగలవా?"

రాజామణి చెప్పగా పెద్దకూతురు బండియెక్కి వెడలిపోయెను. ఈ ప్రస్తావము ఆమె చెప్పగా యింటి నందరును తెల్లవోయిరి. రంగనాయిక మాత్రము యింకను వినుటకాత్రము చూపెను. ఆమెకు "భోగంపైనే మాత్రం? ఎదిగినపిల్ల. తప్పుకామా!" అనుమాట స్ఫురణకు వచ్చెను. తోడనే ఆమె బయలుదేరెను. అదిచూచి తక్కిన అక్కలు మువ్వురునుగూడ బయలుదేరిరి. అందుకు వారిపరసులు తోలుత సమ్మతిని జూపిరి; గాని తుద కంగీకరించిరి.

వీరు వచ్చులోపల పంతులు రాజామణికనేక విషయములు చెప్పెను. రాజామణిగూడ చాలసేపు వాదించినది. "సానులు వుండవమా, మానడమా అంటే మానడానికి నేనేకాదు సంఘమే వప్పుకోదు; కాని నా బిడ్డకి మీరు పెళ్లిచేస్తానంటే మీరుచెప్పిన కారణాలన్నీ వప్పుకుంటాను. సాధ్యమైతే మీరు ప్రయత్నించవచ్చునని యామె చెప్పినది. ఆమె యీమాటలు ముగించు చుండగా అందరును వచ్చిరి. అందరికంటె ముందుగా రంగనాయిక పంతులుకు నమస్కరించి తల్లిచెంత నిలిచి పంతులు పిలువగా యెదుటికిబోయెను. అందు కొంచెం [illegible] పంతులు లేచినిలిచి, రాజామణినిజూచి "మీరు [illegible]నేవుండవచ్చును నీకూతుర్ని. మామాటలు వినక [illegible]కుండా వుండేటంత దూరంగా [illegible] మాటలు చెప్పవలసివున్నాయి." [illegible]. రాజామణి యందు కంగీకరింప[illegible] బయలుదేరెను. పిలువకుండనే రంగనా[illegible] [illegible] వెళ్ళెను.

పంతులు లోకచెట్టుక్రింద కూర్చుండ[illegible] యింకగూడ కూర్చుండెను. పిదప నిరువు[illegible] [illegible] ప్రారంభించిరి; గాని అది యెవరికిని [illegible]

అక్కడ యేకాంతసంభాషణ [illegible] యిక్కడ గుసగుసలు ప్రారంభమయ్యెను. [illegible] [illegible] చెయ్యకూడదటే?" అని తల్లి య[illegible] లందరు నందుకొనిరి. "కన్నెరికంతరవాయి[illegible] [illegible]గా యిప్పుడెవరు పెళ్లాడుతారూ!" [illegible] యడిగెను. "అదికూడా సానయితే మన[illegible] యికపరాయిసాని పనివుండదు" అని యొకతె [illegible] "నేను యేమవుతుందో తేలీదాకా యేమాట[illegible] [illegible] యింకొకతె యనియెను. "సానరికంలో [illegible] కష్టాలు మనం చూస్తూనే వున్నాము. పం[illegible] చెప్పేమాటలుగూడా బాగానే వున్నాయి" [illegible] [illegible] చెప్పెను. ఒక్క అరగంట గడచినతరువా[illegible] [illegible] కుర్చీమీద కూర్చుండగా రంగనా[illegible] తల్లిచెంత నిలిచెను. "ఇప్పుడడగండి యేం చెప్పు[illegible]" అని పంతులనగా అందరును ఒక్కమారే "రంగా[illegible] [illegible]తావా?" అని యడిగిరి. వెంటనే ఆ బాలిక [illegible] [illegible]ముతో "ఆడతాను" అని చెప్పెను. పంతులు[illegible] [illegible]ము వెల్లివిరిసిపోయెను. సానులకు విద్యుదా[illegible] [illegible] నట్లయినది.

"నా ప్రయత్నం చాలావరకు ఫలించింది [illegible] [illegible]రేమంటారూ?"

"చెప్పడాని కేంవుంది? మా రంగమ్మ [illegible] ముందటినుంచీ వేరే. అది యిదివరకప్పుడప్పుడు "[illegible] [illegible]ను" అంటూనే వచ్చిందిగాని ఆకోరిక యింత [illegible]గా వుంటుందని మేము అనుకోలేదు"

"సరే."

[illegible] వుద్దేశం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] యేమిటి [illegible]

"[illegible]."

"[illegible] చెప్పు చెప్పు [illegible]మనుకుంటూ వు[illegible]ను. ఏమనే [illegible] కుల స్త్రీలు వుంటారనీ, కుల స్త్రీ [illegible] సానులు [illegible]"

"[illegible]"

"స్త్రీకి పరపురుషులైనా వస్తేగాని [illegible] విషయం [illegible] కనక అందాకా పెళ్లిచెయ్యకుండా వుంటే [illegible]కుంటాను."

"[illegible] పెద్దవిషయాలు [illegible]స్తూ వున్నా[illegible] [illegible] చెప్పే మాటన్నిపట్టి చూస్తే శీలస్థైర్యము [illegible] పెళ్లిచేస్తే మంచిదని [illegible]కుంది."

"అవునండి."

"అయితే అసలు పెళ్లియొక్క వుద్దేశం యేమిటి? [illegible]సంపత్తిఅని ఆపస్తంబాదులు చెప్పేరు. ప్రజో[illegible] [illegible]లలో గూడావుంది కనక [illegible] మే ఆ రెం[illegible] ప్రధానం. అనగా స్త్రీగాని పురుషుడుగాని ఏక[illegible] [illegible]న్ని విడిచిపెడితే వారి [illegible] భ్రష్టమైపో[illegible] [illegible]మాట."

"అందుకు సందేహం వుందా [illegible]?"

"[illegible]ంవని యెవరు చెప్పగల[illegible]? దీనివల్ల వివా[illegible] [illegible] స్త్రీకి పురుషునికీగూడా [illegible] అని తేలు[illegible]. హిందువులు పురుషుడు [illegible]చారిగావుండి[illegible] అంగీకరిస్తారు; కాని స్త్రీ [illegible] వుంటే గోల [illegible]రు. పురుషుడు ఎన్ని పెళ్లిళ్లు చేసుకున్నా వూరు[illegible]రు; కాని స్త్రీ పునర్వివాహం చేసుకుంటానంటే [illegible]పడతారు. పురుషుడు [illegible] విడిచిపెట్టి[illegible] ఆమె జీవితాన్ని నాశనంచేసి యింకో స్త్రీని [illegible]డితే యెవరూ యేమీ అనరుగాని స్త్రీకి అలాంటి [illegible]గారం చేయరు. మొత్తానికి [illegible]సంఘంఅంతా [illegible]టికి పాలతో నింపేవుం[illegible] యింతగా [illegible]పోయింది."

"చిత్రం!"

"[illegible] అంటూ వుండవచ్చును. మా [illegible] [illegible]లు అన్ని [illegible] వుండవచ్చుగాని హిందూ [illegible]లాంటి [illegible] ప్రపంచకంలో లేదు. ఈజాతి [illegible] పెద్దపెద్ద [illegible]భావం [illegible]చారు గాని [illegible]గా [illegible] కట్టుపడ[illegible] సంఘం [illegible]."

"చిత్రం."

"ఇది యిలా వుండనియ్యి. [illegible] వచ్చాను. నా ప్రయత్నం చాలావరకు ఫలించింది. పర్య[illegible]సానం రేపు [illegible] చెబుతాను. రంగనాయిక స్త్రీరత్నం. ఆమెకి తగిన పురుషరత్నం నా దృష్టిలో వున్నాడు. అత డంగీకరిస్తే రేపురాత్రి అతనూ నేనూ మీయింటికి వస్తాము. అత డంగీకరించకపోతే నేను మీతో యిక మాట్లాడను. ఎవణ్నో వకణ్ణి తీసుకువచ్చి రంగనాయికను పెళ్లిచేయడం నాకిష్టం లేదు. నేను వచ్చినా రాకపోయినా రేపురాత్రి పదిగంటలుమొదలు పదకొండుగంటలదాకా మీయింట్లో నువ్వూ, నీకూతుళ్లయిదుగురూ తప్ప మరివక స్త్రీగాని పురుషుడు గాని వుండకూడదు. ఈలోపుగాగాని తరవాతగాని—అంటే అయిపోయేదాకా రంగనాయిక పెళ్లిసంగతి యెవరికీ—నీఅల్లుళ్లకీ, కొడుక్కి కూడా—తెలవకూడదు."

"నా కొడుక్కి తెలవకపోతే యేలాగండీ?"

"తెలవకపోతేనే మంచిదని నావుద్దేశం."

"అంతకలహాలు—"

"అవునవును. ఈరహస్యం సంగతి ముందతనితో గట్టిగా చెప్పు. రహస్యభేదనం అయిందంటే కొన్ని చిక్కులు వున్నాయి."

"చిత్రం."

"మరి మీ రిక వెళ్లండి."

"[illegible]."

"శుభం. మీ మంచిబుద్ధికి నేను చాలా సంతోషించాను. ఈశ్వరుడు మిమ్మల్ని రక్షిస్తాడు. రంగనాయిక పెళ్లిచేయగలిగితినా అది నాజీవితానికంతా ప్రకాశం కలిగిస్తుంది. మరివెళ్లండి."

సామాను [illegible] పంతులుకు [illegible] వేరిరి. పంతులు "రంగా!" అని పిలువగా [illegible] పోయెను. పంతులు [illegible] "అమ్మా! నీకు [illegible] దేమీ లేదు. నీ మూలంగా [illegible] బాధపడుతుంది. దేశం బాధపడుతుంది. [illegible] [illegible] చూడు! తేష్ట్రా [illegible] [illegible] కావాలను" అని చెప్పెను. రంగనాయి [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] బ్రహ్మానందపరవశ చెయ్యెను.

౫

[illegible] మరునాటి రాత్రి [illegible] బలకి పంతులు రాజామణి యింటికి వచ్చెను. రాజామణి స్వాగతమిచ్చి చూడగా పంతులు వెనుక ప్రకాశ [illegible] ను. రంగనాయిక [illegible]. అమె యక్కడ [illegible] పోయిరి.

పంతులు కుర్చీమీద కూర్చుండగా ప్రకాశ [illegible] [illegible] సన్నిధిని కూర్చుండెను. సాను [illegible] యెదుట కూర్చుండిరి. పంతులు పిలువగా రంగనాయిక ఆతనికు ప్రక్కన నిలిచెను

"వరుణ్ణి తీసుకొనివస్తానని నిన్న రాత్రి చెప్పెను. ఈశ్వరానుగ్రహం [illegible] అలా [illegible]. ఇతణ్ణి మీరు చూసేవున్నారు. ఇతనిమీద [illegible] వున్నారు. అయినా రంగనాయికని పెళ్లాడడానికి యింతకంటే మంచివరుడు పృథివిమీద లేడు. ఇతను స్వచ్ఛమైన వెలనాటి కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగాడు. కాని పేదవాడు. 'మా' అన్న శబ్దం లేదు. తల్లిదండ్రీకూడా లేరు. ఒక్క సోదరిమాత్రం వుంది. ఆమె భర్తతో కాపురం చేసుకుంటూవుంది. ఇతను [illegible] [illegible] కొని వక్కతిరగతిలో నైనా అపజయం అనేదిలేకుండా [illegible]. ఈమేటితో — అంటే [illegible] మార్చితో బి. యే. అయిపోతాడు. ఇతనికున్న ధనం అంతా అదే. పాలు సంవత్సరాలనుంచి నాశిష్యుడుగా వున్నాడు. సంకల్పం [illegible] వివేంతువుని పెళ్లాడడానికి [illegible] యిందువున్నాడు. అయితే యిప్పుడు బ్రహ్మసమాజం

[illegible] [illegible] వివాహితే, [illegible] [illegible] వున్నాడు. [illegible] [illegible] పెళ్లాడదా [illegible] [illegible]. ఇతను [illegible] గోదావరిలో [illegible] కోసంగదా! [illegible] [illegible] [illegible] ఇంకేమిటి?"

"[illegible] [illegible]. ప్రస్తుతం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] పెళ్లిళ్లుకూడా [illegible] వున్నాయి. కాని మంచివారులు [illegible] [illegible] [illegible] కొంవరు [illegible] [illegible] [illegible]. అగ్రజాతుల [illegible] పెళ్లాడ [illegible] [illegible] పిల్లలతో అనేకమంది కులస్త్రీలు [illegible]

"నువ్వన్న [illegible] చాలా మంచిదే. [illegible] వున్నాయి: పెళ్లిచెయ్యడా [illegible] అంగీకరించడం వకకష్టం; [illegible] [illegible] అగ్రజాతుల యువకులు సిద్ధపడడం అంత [illegible] రంగనాయిక పుణ్యం మంచిది కనక [illegible] [illegible] [illegible] అంగీకరించారు."

"మీరు తెచ్చేవరుడు నాకిష్టమే. [illegible] [illegible]?"

"[illegible] [illegible]?"

"ఏమిట్రా?"

"నాకిష్టమే."

"నాకంగీకారమే."

"నాకు వప్పందే."

"నాకూ సంతోషమే."

"శెబాస్! [illegible] రంగనాయిక సంగ [illegible] నిన్నరాత్రే అంగీకరించింది. లేకపోతే [illegible] [illegible] యిక్కడికి తీసుకురాకనే పోదును. మీరుకూడా [illegible]. అమ్మా! రంగ [illegible] [illegible] చెప్పూ."

"[illegible] [illegible] పెళ్లాడతాను."

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] పంతులు [illegible], ప్రకాశము [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. పంతులు [illegible] [illegible] (అనాథనయుల [illegible]) [illegible] చెప్పి [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] సంతో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఉంచాలి. [illegible] [illegible] [illegible]. పెళ్లినాటి [illegible] మీకు [illegible] [illegible] [illegible] పిలువు [illegible] [illegible] అని చెప్పవద్దు. [illegible] చూడడానికీ, దంపతుల్ని ఆశీర్వదించడానికీ [illegible] పెద్దలనేకులు వస్తారు. అందర్నీ మీరు [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] మాత్రమే [illegible] అందరికీ తెలవాలి" అని చెప్పి [illegible]

[illegible] ఆశ్లేషించి [illegible] [illegible] [illegible]. పెద్దల్ల "శాంతమైనవాడు" అనియెను. [illegible] తెప్పించినకల్ల "ఆకేశ గోదావరిలో నేను [illegible] [illegible] లేదూ. [illegible] రంగమ్మకి [illegible] [illegible] [illegible] క్రాపింప [illegible] యెంతో [illegible]. కళ్లల్లో నిదానవమూ, [illegible] వున్నాయి. మొగం కలకల్లాడుతుంది" [illegible]. [illegible] "ఇకనైదేళ్లకంటే ఎక్కువ [illegible]. నాకు [illegible] యెంతో చక్కదనం" అనియెను. [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] కాదు. అన్నివిధాలా [illegible] [illegible]" అనగా రాజామణి "బి. యే., [illegible], పెద్దవుద్యోగం అవుతుంది. రంగం [illegible]" అనియెను. ఇల్లు కొంతదిడవైన తరువాతే [illegible] సంగతి జాగ్రత్త" అని చెప్పి రాజామణి [illegible] [illegible]. [illegible] పాయిన వరసులు వచ్చు [illegible] ఆ యక్కచెల్లెండ్రు ప్రకాశను సంగ [illegible] చెప్పుకొనుచుండిరి.

౬

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] అంతయు [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ప్రయత్నించెను [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] "[illegible]" [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఇప్పుడు [illegible] [illegible] అంగీకరింపని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. అయినను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. రంగనాయిక [illegible] [illegible] వారు [illegible] [illegible] [illegible]; గాని [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]?" అని ప్రశ్న [illegible] [illegible]. "పెళ్లికొడుకెవరో చెప్పండి" అని యడుగగా రాజామణి "మీకు [illegible]?" యని [illegible] [illegible].

[illegible] రావదీక్షితుడే విచారణకు వాయిదా [illegible]. "పిల్లకి పెళ్లిచేస్తారుట"యని పోలీసు లడుగగా దీక్షితుడు "దానివల్లనకి [illegible], యేమిటి?" అనియడిగెను. "మీకేసుకోసం మనుష్యుల్ని పెళ్లిమానుకోమంటారు [illegible]?" యని రాజామణి యడిగెను. "పెళ్లికీ కేసుకీ సంబంధం యేమిటి? మీ ప్రయత్నాలు మీరు మానవద్దు. ఇంట్లో నా పెత్తనం యేమీ సాగదు. [illegible] నేను [illegible] చెయ్యమంటే అలా [illegible]" అని [illegible] చెప్పెను. "కేసు తీసేసుకుంటాం మాకు ప్రజంటుమట్టి చెప్పు" అని ప్రకాశము ననుగగా [illegible] "[illegible] యీ ప్రస్తావన తెచ్చారంటే మీసంగతి దోరకి [illegible]" [illegible]. వారిని పిలిచికొనివచ్చిన వైశ్యయువకుడు "ఆ [illegible] మిమ్మల్ని పిలవమంటే పిలిచాను. ఇందులో నా [illegible] యేమివుందీ?" అనియెను. వివాహసంగతి డిప్టీ [illegible] చెప్పగా "పెళ్లినిలుపుచెయ్యడానికి మన [illegible] అధికారం వుందా?" అనియెను. [illegible] [illegible] మొగము దిగాలు [illegible].

సర్కులు ఇక స్త్రీలో పెళ్లికొడు కల్గో తెలుసుకోండి
అని చెప్పెను; గాని యెవరును అప్రయుక్తమును చేయలేదు.

వివాహోత్సవము వచ్చినది. మాధవరావు గృహాలంకారమున కొంతపైకము వ్యయము చేసెను. సకలము అవసరవస్తువుల నన్నియు సమకూర్చిరి. రాజామణి మహాస్నానము చేయించి వస్త్రము లిచ్చి పెళ్లికూతురుగా అలంకరించి బంధువుల నందరిని పెళ్లికి పిలిచెను. అందరును "పెళ్లికొడుకెవడు?" అని యడిగిరి. గాని వారికి "ముప్పదియారేండ్లవాడు!" అని మాత్రమే ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. వీరేశలింగము పంతులు గూడ రావలసినవారి నందరిని ఆహ్వానించెను. దీనితో పట్టణమంతయును నడిచిపోయెను. 'మాయచేసి యే అనూయిక శిష్యునికో భోగందాన్ని కట్టిపెడుతున్నారు పంతులు' అని సంస్కారనిముఖులు గోల ప్రారంభించిరి. 'విధవలకు మళ్లీ పెళ్లి చెయ్యడం బాగానే వున్నది. గాని సాంకర్యంగూడా చేస్తారు పంతులుగారు' అని సంస్కారాభిమానులు చెప్పుకొనసాగిరి. "ఆచారాలు వున్నా, ద్వేషాలువున్నా, హెచ్చుతగ్గులువున్నా అన్నీ మనలో పర్ణవ్యవస్థవల్లనే వచ్చినవి. ఈకుల వ్యవస్థ యెంత త్వరగా నాశనమైతే దేశం అంత త్వరలో బాగుపడుతుంది" అని బ్రహ్మసమాజకర్ములు చెప్పసాగిరి.

సాయంత్రమైనది. అనుచరవర్గముతో పంతులు రాజామణి యింటికి వచ్చెను. ఆయనను రాజామణి యెదురుచూచుచున్న ప్రకారమును నదిలో జలకమాడించి అలంకరించి పెండ్లిపీట వేయుమనగా అక్కడికి సమీపమున నున్న గదిలో నుంచిరి. పంతులు వీధి గుమ్మమున నిలిచి వచ్చిన పెద్దల కందరికి స్వాగత మిచ్చెను.

జిల్లాజడ్జీ, సబుకలెక్టరు, కాలేజి ప్రిన్సిపలు, తహసీలుదారు, మాజస్ట్రేటు, కోర్టుమున్సిబులు, సబుజడ్జీ, పోలీసు పెద్దదొర, చిన్నదొర, సర్కిల్ ఇనస్పెక్టరు, కొందరు ప్లీడర్లు, రామదీక్షితులు; పెద్దల సంపాదనతో తగుమనుష్యు లనిపించుకొనుచున్న నిర్వ్యాపారులు, మున్నగువారందరును వచ్చిరి. నాలుగింటి గంట కదుకాకనది సదిపోయెను; గాని లేకున్న అందరును వీధిలోనిలు వవలసినదే.

ఏడున్నరైనది. పంతులు ప్రసంగించుచు రాజామణి సంగనాయకులకు తెచ్చి కూర్చుండబెట్టిరి. పంతులు కనుసన్నమీద పెద్దమనుషు లందరు తీయగా మునిమనికా కాలము గడిచి సంగనాయకి దగ్గర కూర్చుండి ... స్తవాలు చదివినారు. మంగళవాద్యము లంగీకరించి కొందరు "బహాద్!" అనిరి, కొందరు లేచిరి. కొందరు ఆశ్చర్యపడిరి. కొందరు ఆనంద మొందినవారైరి. కొందరు యులు పంతులుగారిని కలిసి కొనియాడిరి. కలినముల చెప్పుకొనిరి.

యుక్తసమయమున యుక్తరీతిని మంత్రములన్నియు ముగిసెను. సామాన్య సంతసము మంగళహారతి యిచ్చినపిదప పంతులు సభా దీనిసభలో నున్న ఆసనములమీద కూర్చున్న దంపతులను ఆశీర్వదించెను. పిదప ప్రిన్సి యిట్లు చెప్పెను.

"ఆంధ్రదేశచరిత్రలో ఈదినము చిరస్మరణీయమైనదిగా లో వర్ణించదగ్గది. ఈవివాహంవల్ల ఈసుప్రభాత శోభ కలిగింది. ఈవివాహంయొక్క పూర్వోత్తరాలు అంతా పంతులుగారు బాగా చెప్పియున్నారు. సమయములో నారుపూనుకొనక పోయినచో లో నూతనాధ్యాయాన్ని ప్రారంభింపచేసిన యీ కుంభీపాకనరకంలో కూలిపోయివుండును. తల్లులు అవివేకంవల్ల యీజాతిలో యింకా యిలాంటి చాలామంది చెడిపోతున్నారు. సంగతులన్నీ ధిస్తే యేవేశ్యా కూడా తనబిడ్డని సానుచేసుకో సాహసించలేదు. దీనికంతకీ అగ్రజాతుల స్వార్థం ఔదాసీన్యం కొంతా కారణాలైవున్నాయి. మి లోవుండే ఆచారాలు యిప్పటికి చాలావరకు శాస్త్రానికీ, ప్రపంచసభ్యతకీ గూడా దూర వున్నాయి. ఈసంగతి తెలిసికోవడం న సంఘాన్ని మంచిదారిలో నడిపబూనుకోవడం యెత్తును. ఈవిషయంలో ఆంధ్రదేశానికల్లా వీరేశలింగం పంతులుగారే కనబడుతున్నారు. వారి విద్వాంసులూ, సంఘసేవకులూ, మంచిపెద్దలూ

కష్టసుఖా లెరిగినవారూ, దేశంయొక్క [illegible], నిజంగా గౌరవించదగ్గ వుండ [illegible] యీ సంఘాన్ని బాగా [illegible] పద్ధతిగా [illegible] కనబడుతున్నారు. నాస్తికులుగా తెలియరావచ్చు [illegible] తక్కువాతి పంతులుగారు మళ్లీ అంటేవారని [illegible] సందేహం లేదు. పంతులుగారి వృద్ధికా [illegible] కొందరుండవచ్చు. పంతులు [illegible] పాడుచేస్తున్నారనడమే కాని తాము [illegible] పునరుద్ధరించడంకోసం [illegible] [illegible] లేదు. చెడిపోయిన సంఘాలని బాగు [illegible] పూర్వశాస్త్రానుసరణం యెప్పుడూ [illegible]. పూర్వం యెప్పుడో నిర్ణయింప [illegible] యములలో కొన్ని కాలాన్నిబట్టి, సంప [illegible] పాత్రలబట్టి ప్రయోజనాన్ని బట్టి దిద్దుబాటే [illegible] కనబడడం ప్రపంచకం అంతటా [illegible] సంస్కారాన్ని నడిపిన యే ఆచా [illegible] కేవలమూ పూర్వశాస్త్రాలను అనుసరించి పనిచెయ్యలేదు. అలా చెయ్యలేదుకూడాను. [illegible] వల్లనైతే నేమి, సంస్కారకైమ [illegible] నేమి, పంతులుగారిఘనకీర్తి ఈప్రాంతంలోని [illegible] గ్రహింపలేకపోవచ్చును; గాని వారు [illegible] గా వుండడంవల్ల నాకా లేజీ చాలా [illegible] నేను నమ్ముతున్నాను. వారిస్నేహంవల్ల [illegible] పెరుగుతూవుందని నేను చాలా ఆనందిస్తు [illegible]. అయితే కేటినరకూ వారిఅనుచరులలో వారికి [illegible] లేకపోయినందుకు నేను చాలా విచారింపు [illegible]. తెలుసుకుంటే—శ్రద్ధచేస్తే మా ప్రకాశం [illegible] వాడు కావచ్చును. ప్రకాశం నా ప్రియ [illegible]. నా కాలేజీకంతకీ దీపంవంటివాడు. నేడు [illegible] ఒక పతితసంఘంలోని పిల్లని పెళ్లాడడంలో [illegible] విద్యాధికతకు తగిన ఔన్నత్యాన్నీ, జ్ఞానానికి [illegible] తగిన సీ, తన అభిజాత్యానికి తగిన ఔదా [illegible] వెల్లడించి స్తుతిపాత్రుడైనాడు. ఈ సాహస [illegible] వల్ల అతడు ఇప్పటి శిథిలసంఘానికి కొంచెం [illegible] అయినా ఈ బాలికారత్నంయొక్క సాహచర్యం [illegible] తని జీవితం ప్రకాశమానమై అనేకులకు ఆదర్శం

కాగలదు. ఇప్పటికైనా హిందువులలో కొందరు వేశ్యావృత్తిని తగ్గింప బూనుకొనివుండడం మంచిదే; గాని ప్రపన్యాసాలవల్లా, వ్యాసాలవల్లా తీసికొని ప్రయోజనం కలగదు. నేను అనేక కారణాలవల్ల వేశ్యాకులంలో వున్న కన్యలను [illegible] లేరు. అందేత సంస్కారం ప్రారంభం కావలసిన ఈ పంతివ్రతవాయం లో అగ్రజాతులవారు ఆదాలికలను పెళ్లాడడానికి ముందుకు రావాలి వుంది. అగ్రజాతులు ఆజాతికి చేసిన ద్రోహం యిట్టి పనులవల్లనే తీరుతుంది; గాని మాటలవల్లా, సానుభూతివల్లా కాదు. ఈ సందర్భంలో యీ బాలికయొక్క [illegible] గురించి కొంచెం చెప్పవలసివుంది. వలుగురు మాతృ[illegible] కులవృత్తిలో పెంపిన ఆమె ఈ బాలిక విషయంలో చాలా మంచిపని చేసింది. ఈశ్వరుడు ఆమెని పాపాలనుంచి విముక్తి కలిగించడానికి. ఈపని వొక్కటే చాలు. ఆమెనీ, ఈ కుటుంబంలోని తక్కినవారినీ నేను చాలా ప్రశంసిస్తూ ఈదంపతులను రక్షించవలసినదని పరమేశ్వరుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నాను."

ఈ యుపన్యాసము ముగిసిన తరువాత పోలీసు పెద్దదొర లేచి వివాహమునకు సంబంధించినవారి నందరిని వినుతించి "ఈవరునిమీద నేను పెట్టినకేసు రద్దు తగ్గించుకుంటా"మని చెప్పెను. రామదీక్షితులు లేచి తనకు తెలిసిన సంగతులన్నీ తెలిపి, "కన్నెరికం ప్రస్తావన చేసిన మాధవరావు నేడు ఈ వివాహసందర్భంలో చాలా హుషారుగా వున్నందుకు ఆనందిస్తూ వధూవరులను ఆశీర్వదిస్తున్నా"నని చెప్పెను. ఇంకను-మరికొందరు ప్రసంగించిరి. చివర రాజామణి సమయోచితముగా కొంచెము చెప్పి వచ్చినవారందరికీ తన కృతజ్ఞతను తెలిపి వధూవరుల నాశీర్వదించవలెనని కోరెను.

ఈ సంభాషణలన్నియు విని అచ్చట నున్నవారందరును సంతుష్టులైరి. అనేకులు వధూవరులకు వెలగల పారితోషికము లిచ్చిరి. ప్రిన్సిపలు వధువునకొక ఉంగరము, వరునకొక రిస్టువాచి ఇచ్చి "నాశిష్యుడైన ప్రకాశం పవిత్రతనుగురించి నేనెప్పుడూ శ్రద్ధచేస్తూ వుంటా"నని మాట యిచ్చెను.

అంతయు నైనతరువాత మాధవరావును, మరికొందరు [illegible] బంధువులును వచ్చినవారికి [illegible]

[illegible]

ఈశ్వరోపాలంభన

నాదెళ్ల వెంకటప్పగారు

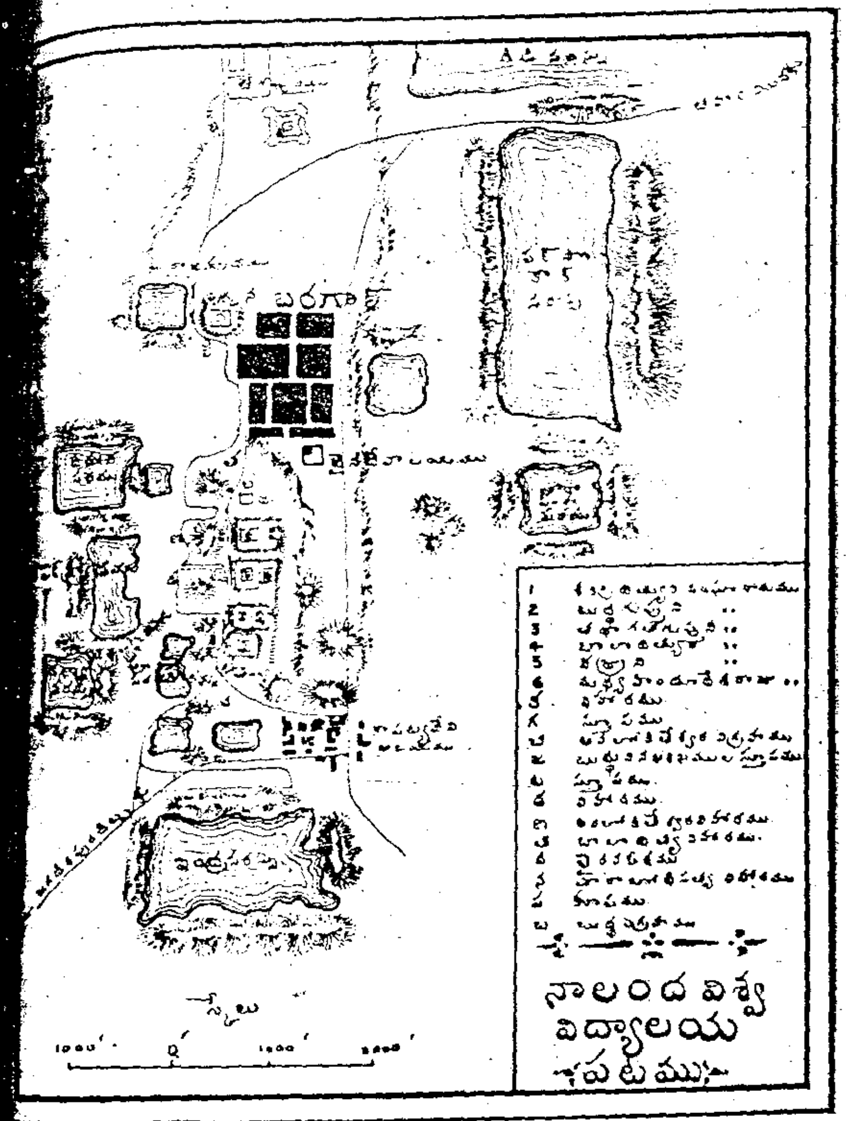
సతతంబు స్వార్థ[illegible] [illegible] చింత, [illegible]
[illegible] [illegible]; [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! [illegible]
[illegible] దేవా! సర్వేశ్వరా!

మ. జగ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]? [illegible]
[illegible] [illegible]? [illegible]? [illegible]
[illegible] [illegible]! [illegible] సర్వేశ్వరా!

శా. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] నేనెపుడు నేమి [illegible]
[illegible] భేద మొందఁగలదో? [illegible]
[illegible] తెలుపు [illegible] సర్వేశ్వరా!

శా. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]?
[illegible] [illegible] [illegible]? [illegible]
[illegible]! [illegible] సర్వేశ్వరా!

నాలంద విశ్వవిద్యాలయము

పటము ౧